

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6, telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 18 Kr, za izposojništvo 31-50 Kr.
Ček. rač. - Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate

NOVEMBER 1943

27
SOBOTA

Sowjets verloren gestern bei Kremmentschug 112 Panzer

Sowjetischer Brückenkopf am Dnjepr beseitigt - Mehrere Ortschaften nordwestlich Nowel erobert - Gomel geräumt

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 26. Nov. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Am Brückenkopf Nikopol und im grossen Dnjepr-Bogen wurden Angriffe der Sowjets in erbitterten, bis zur Dunkelheit anhaltenden Kämpfen im wesentlichen abgewiesen. An der Einbruchsstelle südwestlich Kremmentschug wird noch lebhaft gekämpft. Der Feind verlor dort gestern 112 Panzer. Von ihnen hat das schwere Panzer-Jäger-Regiment 656 unter Oberstleutnant d. R. von Jungefeldt allein 54 Panzer abgeschossen. Eine besondere Leistung vollbrachte dabei der Leutnant Kretschmer, der mit seinem Sturmgeschütz 21 feindliche Panzer vernichtete.

Damit hat das Regiment in den letzten vier Monaten 654 Panzer und 610 Geschütze vernichtet.

Bei Tscherkassy, im Raum westlich Kiew und bei Korosten scheiterten zahlreiche feindliche Angriffe. Durch eigene Gegenangriffe wurden mehrere feindliche Abteilungen aufgerieben, ein feindlicher Brückenkopf diesseits des Dnjepr beseitigt und dabei mehrere hundert Gefangene eingebracht.

Im Raum von Gomel halten in dem unübersichtlichen Gelände zwischen Dnjepr und Pripiet die harten und wechselvollen Kämpfe an. Die Stadt selbst, die seit längerer Zeit in vorderer Kampflinie lag, wurde nach restloser Zerstörung geräumt.

Versuche der Sowjets, die Einbruchsstelle nordwestlich Gomel zu erweitern, wurden in schweren Kämpfen vereitelt und durchgebrochene feindliche Abteilung im Gegenangriff vernichtet.

Nordwestlich Nowel warfen unsere Grenadiere bei der Fortsetzung ihres von Sturzkampfflugzeugen wirkungsvoll unterstützten Angriffes den Feind unter ständiger Abwehr starker Gegenangriffe wiederum aus mehreren Ortschaften und schossen zehn Panzer ab.

An der Eismeerfront schlugen deutsche Jagdflieger und Flak-Artillerie der Luftwaffe einen Angriff feindlicher Fliegerkräfte gegen einen Flugstützpunkt ab und vernichteten von 63 angreifenden Sowjetflugzeugen 32.

An der süditalienischen Front fanden auch gestern keine Kampfhandlungen von Bedeutung statt.

Britische Bomberverbände führten in der vergangenen Nacht einen Terrorangriff gegen Frankfurt am Main und Offenbach. Auch auf mehrere andere Orte in Rhein-Maingebiet wurden Bomben geworfen. Bei diesen Angriffen und über den besetzten Westgebieten wurden nach noch unvollständigen Meldungen 25 britisch-nordamerikanische Flugzeuge abgeschossen.

Deutsche Flugzeuge griffen in der Nacht zum 26. November Ziele in London und Dover an.

Izjava hrvatskega zunanjega ministra

Zagreb, 25. nov. DNB. Novo imenovani hrvatski zunanji minister dr. Stjepan Perić je dovolil zastopniku DNB-ja razgovor, v katerem je poudaril, da se bo hrvatska zunanja politika kot doslej opirala tudi v bodočnosti na one temelje, ki predpostavljajo nezumljivo zavezništvo z velikim nemškimi rajhom in skupno borbo proti boljševizmu. Moskvska konferenca je ponovno dokazala, tako je izjavil minister, da sta Anglija in Zedinjene države odločeni prepuustiti Evropo in posebno južnovzhodno evropske države boljševikom. Kaj pa pomeni boljševiško gospodstvo, to so boljševiške tolpe, ki so navzlic lepim govorom v Moskvi povzročile nešteta krvava zločina ravno hrvatskemu narodu, ki so svojo versko toleranco izkazale s številnimi umorji hrvatskih duhovnikov, svoje pospeševanje kulture s požigom sto in sto šol, svoje človečanstvo z naravnost neverjetnimi živalskosti, svoj pojem o svobodi s tatvino in prisilnim odvračanjem brezobrambnih kmetov, dovolj jasno izpričale. Hrvatska se počuti v vsakem pogledu kulturno, duhovno in politično povezano z zahodom in se bo do zadnjega diha branila pred boljševizmom in njegovimi zavezniki.

viške tolpe, ki so navzlic lepim govorom v Moskvi povzročile nešteta krvava zločina ravno hrvatskemu narodu, ki so svojo versko toleranco izkazale s številnimi umorji hrvatskih duhovnikov, svoje pospeševanje kulture s požigom sto in sto šol, svoje človečanstvo z naravnost neverjetnimi živalskosti, svoj pojem o svobodi s tatvino in prisilnim odvračanjem brezobrambnih kmetov, dovolj jasno izpričale. Hrvatska se počuti v vsakem pogledu kulturno, duhovno in politično povezano z zahodom in se bo do zadnjega diha branila pred boljševizmom in njegovimi zavezniki.

Nihče več ne verjame v poštenje zaveznikov

Ženeva, 26. nov. DNB. Angleški tednik »Weekly Review« je mnenja, da ne moremo primerjati letošnjega leta z letom 1918. Vojaški položaj je popolnoma drugačen, zato, ker ostaja v tej vojni v nasprotju z vojno 1914-1918 še bojišče na Daljnem vzhodu. Tudi ideološko je vsa stvar drugačna. Ljudje namreč nimajo več nikakega zaupanja v zaveznike, da bi v primeru svoje zmage zgradili resnično pravičen in trajen mir. Slutnjo, da ne vlada soglasje glede končnih ciljev, še povečuje molk uradnih mest o politiki, ki jo je treba voditi. Moskvska konferenca zunanjih ministrov ni položaja prav nič razjasnila. Sporazumeli so se le glede posvetovanj v odsotnosti onih, katerih življenjske interese so pretresali. Nadalje

piše »Weekly Review«, da se zelo zlorablja beseda demokracija. Pod tem pojmom namreč ne razumejo vsi zavezniki enakega pomena. Eni ga na pr. tolmačijo kot boljševizem, dočim pomeni drugim avtokracijo.

To so precej odkrite besede, prihajajoče iz osim državam nasprotnega tabo- ra. Ti ljudje so morali priznati, da so igrali zaupanje evropskih narodov, ki vedo, da jim od njih ne bo prišla nikaka pomoč, v katero so morda izprva verjeli. Logična posledica tega spoznanja pa je, da more rešiti Evropo le močna Nemčija, ki to vlogo že štiri leta rešuje z orožjem v roki.

S silo odgnani iz domovine

Milan, 26. nov. DNB. Trditve anglosaške propagande, da južnoitalijansko prebivalstvo z veseljem pozdravlja izseljevanje v daljne dežele, pobija »Corriere della Sera«, ki poudarja, da gre tu za prisilno izseljevanje, pri katerem vkrcujejo delavce na ladje, ne da bi reveži vedeli za svoj cilj, svojo usodo ali za svoje bodoče delo. To je torej prisilno izseljevanje, ki je še slabše kot ono nesrečno preseljevanje, ki ga je na prelomu stoletja povzročila narodu tuja vlada in proti kateremu se je fašistični režim energično boril.

List pravi dalje, da nihče ne ščiti, ne nadzoruje, ne svetuje in ne vodi danes teh ljudi, ki jih pošiljajo v svet podjelniki, ki jih ne moremo drugače imenovati kot trgovce s sužnji. Da bi lahko popolnoma neovirano trgovali, so odpravili tudi vse socialne ustanove, tako da je treba imeti danes že precej anglosaške nesramnosti, če hočemo trditi, da so te uboge množice, ki jih deportirajo, zadovoljne ali samo polne zaupanja.

V Španiji aretiranih 14 boljševiških morilcev

Madrid, 25. nov. DNB. Madridska policija je aretirala 14 že dolgo iskanih boljševiških špancev, ki so v meščanski vojni umorili v kraju Puente Cénil številne narodnjake. Med drugim so tedaj vdrli v nek samostan in pomorili številne menihe. Zločinci so bili predani vojaškemu sodišču.

je svoječasnno oborožil general Roatta. Prebivalstvo je ugotovilo istovestnost 8 trupel. V nedeljo bo v Trstu svečan pogreb umorjenih žrtev.

Francoska čestita Carmoni

Madrid, 25. nov. DNB. General Franco je poslal predsedniku Portugalske generalu Carmoni čestitke za njegov 74. rojstni dan.

Bolestna izguba

Stockholm, 25. nov. DNB. V Spodnji zbornici je nek poslanec delavske stranke sprožil vprašanje angleških porazov v Egejskem morju in je zahteval izjavo vlade kakaj te težkoče niso bile predvidene. Niso bile žrtvovane zgolj čete, temveč je tudi prestiž utrpel izgubo. Sovražnik je imel uspeh, ki dviga njegovega bojnega duha.

Zastopnik ministrskega predsednika Attlee je odgovoril, da je izguba tamonjih čet in dragocenih postojank bolesta. Badoglijevi Italijani niso izpolnili pričakovanja in niso pomenili za angleške napore nobena pomoč.

Sovjeti izgubili včeraj pri Kremenčugu 112 oklepnikov

Sovjetsko mostišče ob Dnjepru odstranjeno - Več krajev severozahodno od Nevela osvojenih - Gomel izpraznjen

Führerjev glavni stan, 26. nov. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na mostišču Nikopol in v velikem Dnjeprovem kolenu so bili sovjetski napadi v ogorčenih, do mraka trajajočih bojih v glavnem odbiti. Na vordnem mestu južozahodno od Kremenčuga so še živahni boji. Tu je sovražnik izgubil včeraj 112 oklepnikov. Od teh jih je zgolj težki oklepno-lovski polk 656, pod poveljstvom rezervnega podpolkovnika von Jungefeldta uničil 54. Poseben uspeh je pri tem dosegel poročnik Kretschmer, ki je s vojim protiolepnim topom uničil 21 sovražnih oklepnikov.

S tem je ta polk v zadnjih štirih mesecih uničil 654 oklepnikov in 610 topov.

Pri Čerkasih, na področju zahodno od Kijeva in pri Korostenu so se izjalovili številni sovražni napadi. Z našimi protinapadi smo uničili več sovražnih oddelkov, odstranili sovražnikovo mostišče na tej strani Dnjepra in pri tem privedli več sto ujetnikov.

Na področju Gomela trajajo že na nepreglednem ozemlju med Dnjeprom in Pripietom hudi in izpremem polni boji. Mesto samo, ki je že del časa v najsprenejši bojni črti, je bilo po popolnem uničenju izpraznjeno.

Sovjetski poskusi, da bi razširili vdo-

no mesto severozahodno od Gomela, so se v hudih bojih izjalovili, sovražni oddelki pa, ki so prodrli, so bili v protinapadu uničeni.

Severozahodno od Nevela so vrgli naši grenadirji pri nadaljevanju svojega napada, učinkovito podprtega od stromo-glavnih letal, sovražnika po stalni obrambi močnih protinapadov ponovno iz več krajev in uničili 10 oklepnikov.

Na črti ob Ledenem morju so odbili nemški lovci in protiletalsko topništvo zračnega orožja napad sovražnikovih letalskih sil proti nekemu zračnemu oporišču in sestrelili 32 od 65 napadajočih sovjetskih letal.

Na južnoitalijanskem bojišču tudi včeraj ni bilo nobenih bolj pomembnih bojov.

Oddelki angleških bombnikov so izvedli v pretekli noči teroristični napad na Frankfurt ob Meni in Offenbach. Tudi na več drugih krajev na rensko-nemškem področju so bile odvžene bombe. Pri teh napadih in nad zasedenimi zapadnimi ozemlji je bilo po še nepopolnih poročilih sestreljenih 25 angloameriških letal.

Nemška letala so napadla v noči na 26. november cilje v Londonu in Doveru.

Bolgarska vojska odlično oborožena

Sofija, 25. nov. DNB. Bolgarski vladni list »Dnes« se peča z bolgarsko vojsko in poudarja, da je ta danes bolj oborožena kot kdaj koli prej. Dobro izveščana in oborožena z najmodernejšim orožjem je bolgarska vojska čimle, s katerim je treba računati. Je pa še nekaj drugega, kar daje bolgarski vojski veljavo in moč. To je edinstvo in svoboda bolgarskega naroda, za katero se je bolgarska vojska vedno pripravljena boriti. Za to svobodo in edinstvo je bolgarski narod prispeval v preteklosti že mnogo krvavih žrtev, ki predstavljajo

sedaj pravi vir moralne moči. Obdana je z ljubeznijo celotnega naroda in stoji na straži, tako da bo naletel nanjo vsak, ki jo hoče preskusiti.

Letalski napadi na Sofijo niso stili bolgarskega prebivalstva, ki je popolnoma edino in nad vse ljubi svobodo, za katero je v zgodovini izkrevavalo že toliko bolgarskih sinov. Sovražne zahtbe spletke proti Bolgarom so rodile le en uspeh: še večjo odločnost za boj proti boljševizmu in njegovim zaveznikom!

Kralj, ki vara svoj narod

Lažen prestolni govor kralja Jurija

Stockholm, 25. nov. DNB. Njegovo angleško in židovsko Veličanstvo kralj Jurij je očitno mislil, da mora podati svojim narodom ponovno izjavo o političnem in vojaškem položaju. Kakor vsi zadnji govori njegovih ministrov, tako je bil tudi kraljev prestolni govor, ki ga je Lord-kanceler prečital v parlamentu, čisto propagandno čevkanje, katerega edini namen je bil vsuti angleškemu narodu pesek v oči. V ostalem je videti, da trpi kralj na pešnanju spomina, kajti drugače si ni možno razložiti njegove trditve, da sta imeli angleška vojska in vojska njegovih zaveznikov »na vsakem bojišču velike in pozornost vzbujajoče uspehe«. Kapitulacija Lerosa in Samosa, »ofenziva v polzevem tempu«, uničujoči poraz ameriške mornarice na Tihem morju in prav tako krvavi kakor brezuspešni napadali poskusi so morali po vsem videzu popolnoma uiti kraljevim možganom. Da, govoril je celo o »triumfalnih zmagah v Sredozemskem morju«, in je potemtakem pač moral biti prepričan, da je angleško prebivalstvo še bolj neumno kot njegova kronana glava.

Ce je kralj s tem v zvezi govoril o »pripravljenosti italijanskega naroda na vojno«, potem mu pri tem gotovo ni prišlo na misel, da je podpredsednik njegove vlade Attlee bil v tem pogledu bistveno drugega mišljenja. Ta je namreč priznal, da Badoglijevi Italijani »niso iz-

polnili pričakovanj in si prav nič ne prizadevajo, da bi spremenili položaj.«

Da se je pa kralj iz zavesti dolžnosti priklonil pred svojimi boljševiški prijatelji, to je zadeva časti, potem ko sta on in njegova famozna vlada izročila angleško usodo v Stalinsve roke. Vsekakor pa izgleda kaj groteskno, če Njegovo angleško Veličanstvo hvali boljševike in to ravno one, ki so spravili njegovega bratranca Nikolaja s strelom v tilnik v onostranstvo.

Tudi Boga smatra kralj za važnega čimla. Vse, kar se v Angliji dogaja, se dogaja naravno zgolj »z božjo pomočjo«. »Z božjo pomočjo« hoče tudi svojim narodom »vrniti blagoslov miru in napredka«. Kako ti »blagoslovi« izgledajo, kaže primer Indije, kjer je »z božjo pomočjo« in s pomočjo Angležev pomrlo na stotisoče ljudi od lakote in bede. Ta kralj govori celo še o Bogu, medtem ko njegov letalski maršal in njegovi letalski izvedenci ukazujejo moriti brezobrambne ljudi v nemških mestih in se še ponašajo z njih »uspehi«. Toda kak angleški kralj je tudi tega zmožen. Zanaša se na božjo pomoč, obdaja pa se z zločinci, lopovi in množicami morilci. V najboljši družbi se nahaja ta angleški kralj, saj jo tvorijo zločinci kot dinarji in množični rablji kot zavezniki! Njegovi predniki so lahko ponosni nanj.

Moskva prelomi vsako pogodbo

Helsinki, 26. nov. DNB. Znani finski pokrajinski list »Mameen Sanomat« piše enako kot mnogo ostalih provincijalnih listov o protestnih zborovanjih baltskih narodov, ki še vedno mrzijo boljševizem kot kugo. To pa zlasti zato, ker je bila kratka boljševiška nadvlada do poletja 1941. najboljši dejanski pouk. Zato ljudje sedaj raje umirajo tem barbarom. Ko se je Finska L. 1939. borila za svojo samostojnost, so v baltskih državah, čeprav ne preveč, še vedno vsaj deloma verjeli v pogodbe, sklenjene z Moskvo. Sedaj pa vedo, da so vsi z Moskvo sklenjeni dogovori le krpe papirja in zato so se odločili tudi mali baltski narodi, da se bodo branili pred sovjetsko armado, če bi skušala ta še enkrat vkorakati v njihovo domovino.

Sodišče za Badoglijeve izdajalce

Rim, 25. nov. DNB. Minister za narodno obrambo maršal Graziani je izdal uredbu o sestavi vojnih sodišč. Poleg tega je bilo ustanovljeno posebno vojaško sodišče s sedežem v Cremoni, ki bo sodilo vojne zločince v zvezi z Badoglijevim izdajstvom. Trajanje tega posebnega sodišča je omejeno.

Angloamerikanci bodo doživeli razočaranja

Bratislava, 25. nov. DNB. »Slovenska Pravda« se ukvarja z boljševiško ofenzivo, podvzeto s tako ogromnimi silami in množico gradiva, ki pa ni prinesla Sovjetom pričakovanega uspeha, in pripominja k temu, da bodo Angloamerikanci doživeli isto razočaranje. Kakor vztraja nemški vojak na vzhodnem bojišču tudi pod najtežjimi pogoji in ohranja železno disciplino, tako najdemo navzlic vsem tegobam tudi nemško civilno prebivalstvo disciplinirano in pripravljeno na obrambo.

K terorističnim napadom na berlinsko civilno prebivalstvo piše na to list dobesedno: »Napadi so bili zelo težki, toda svet lahko verjame nemškimi vodilnim možem, da bo povračilo še mnogo strašnejše.«

Berlin, 26. nov. DNB. Na predlog vrhovnega letalstva je odlikoval Führer z viteškim križcem Zeleznega križa višjega narednika Alberta Kelbcha, pilota nekega izvidniškega oddelka za dolge polete.

Bern, 26. nov. DNB. »Exchange« javlja iz Kaira, da je tjakaj prispel prvi sovjetski poslanik pri egiptovski vladi Nivokov.

Bratislava, 26. nov. DNB. Slovaški parlament se je v četrtek sestal k svoji 183. seji.

Druga zbirka za zim. pomoč

Berlin, 26. nov. DNB. Dne 23. in 24. izvedena druga cestna zbirka nemške delovne fronte za vojno zimsko pomoč v letu 1943-44 je nabrala po začasnih podatkih 49.551.233,69 RM. Lani so nabrali le 43.135.417,10 RM ter znaša letošnji presežek 6.415.616,59 RM ali 14,9 odstotkov.

Čiščenje Bosne

Berlin, 25. nov. DNB. V zadnjih dneh so nemški oddelki, kakor je izvedel DNB, počistili komunistično tolpo severovzhodno od Sarajeva. Tolpe so se klatile v manjših skupinah po vaseh tega področja in so skušale hujskati prebivalstvo in mobilizirati može za nove komunistične tolpe. Dve teh terorističnih skupin, ki sta bili napadeni v več, jih taboriščih, sta zbrali vedno vse žene in otroke dotičnih vasi ter jih, v enem primeru 250, v drugem pa 300, poslale naprej proti naskakujočim nemškim edincem, da bi tako ovirale nemške vojaške priprave in s tem omogočile tolovajem beg. Navzile temu zahtevnemu in gnusnemu načinu boja pa je uspešno uničiti le tolovaje. Po končanem nasopu so našli na celotnem odseku 350 mrtvih komunistov.

Italijanska socialna republika

Milan, 26. nov. DNB. Italijanski ministrski svet je sprejel v četrtek pod predsedstvom Duceja več važnih zakonov in ukrepov. Tako se bo nacionalna republika država od 1. decembra dalje končno javno imenovala »Italijanska socialna republika«. Zastava italijanske socialne republike je trobojka z liktorskim sveženjem na vrhu droga. Vojna zastava pa je trobojka z resicami in lovorjavih robom ter z liktorskim snopom, granato, sidrom in z orlom, od katerih je vsak znak v enem od štirih oglov.

Posebnege pomena je nadalje ustanovitev skupne fronte dela, tehnike in umetnosti, dočim je kapital izključen, ter uvedba enotne delavske knjižice.

Znova je ustanovljeno posebno sodišče za zaščito države, enako komisija za prevedbo nepravilno pridobljene posesti v državne roke. Končno bodo zasežene vse delnice, ki se nahajajo v židovskih rokah.

Von Papen v Budimpešti

Istanbul, 26. nov. DNB. Iz Budimpešte javljajo, da je tjakaj prispel poslanik von Papen, ki se bo v nekaj dneh vrnil v Ankaru.

Libanonci so zmagali

Ženeva, 26. nov. DNB. Predsednik libanonske republike, predsednik ministrskega sveta in vsi libanonski ministri zopet normalno poslujejo, pravi neka izjava, ki jo je po Reuterjevi vesti v sredo zvečer izdalo londonsko informacijsko ministrstvo. Izjava pravi, da so vlado priznali Francozi kot de facto vlado in da jo smatrajo britanske oblasti kot uradno priznano vlado. Na novleje libanonskega ministrskega predsednika je bila ustavljena splošna stavka. Položaj je zopet normalen. Rešiti je treba samo še načelno vprašanje, ali ima libanonska vlada pravico spremeniti državno ustavo.

Žrtve v Toulonu

Vichy, DNB. Po prvih došlih poročilih iz Toulona je bilo pri angloameriškem letalskem napadu v terek popoldne 160 mrtvih in 275 ranjenih. Obetoja pa bojazen, da se bo število mrtvih še občutno dvignilo.

Pariz, 26. nov. DNB. Agencija OFI javlja, da je bilo do sedaj naštetih 352 mrtvih in 527 ranjenih žrtev angloameriškega bombardiranja Toulona. To pa so le začasne številke.

Tako torej Angleži poplačujejo svoje nekdane zaveznike Francoze. Brezobzirni napadi na francosko civilno prebivalstvo nimajo meje. Težko prizadeto francosko prebivalstvo si sedaj pač samo lahko ustvari najlepšo sliko o Angležih in Amerikancih, ki ga »osvojajo« z bombami ter sejejo nad njimi smrt in razdejanje.

Naraščajoča moč Nemčije

Bukarešta, 25. nov. DNB. »Porunka« Vremeli ugotavlja v četrtekem uvodniku, da je nemška vojna moč v enem letu uspešnih obrambnih bojov, vodenih z največjo štednjo rezerv, stalno naraščala in da je istočasno nemški narod pod visom brutalnega vojskovanja njegovih sovražnikov vedno odločnejši in trši.

»Prav najnovejši bombni napadi na Berlin niso bili sprejeti samo z veliko mirnostjo, temveč so še povečali mržnjo proti napadalcem in v še ožjem tovarištvu združili vse prizadete. Po štirih letih vojne,« tako končuje list, »je Nemčija danes bolj enotna in bolj močna kot kdaj koli poprej. Zavest boljševiške nevarnosti, mržnja proti židom in Angloamerikancem, ki se strahopetno maščujejo nad otroki in ženami, vedno bolj dviga nemško moč in jo stopnjuje do fanatizma.«

Turški poslanik v Rimu potuje v Turčijo

Istanbul, 26. nov. DNB. Listi javljajo, da je prispel v Budimpešto z vsem osebjem poslanstva turški poslanik v Rimu Ruchen Eschref Uenaydin, ki bo od tam odotoval naprej v Ankaru.

Z orožjem v roki umirajo naši junaki

Junaška borba slovenskih domobrancev v Grahovem pri Cerknici, kjer je častno padlo za sveto stvar 15 junakov, med njimi komandant Kremžar, Bogdan Lavrič in Franc Balantič — Velike izgube Dakijevih komunističnih tolovajev

Ljubljana, 26. nov.

V ljubljanski vojni bolnišnici, na kirurškem oddelku, leži edini ranjenec iz Grahovega, ki se je rešil še živ (drugi ranjenci niso ranjeni), dasi težko ranjen, iz te strašne noči in obleganja v Krajčevi hiši v Grahovem. To je 33 letni kmečki fant Anton Strle, posestnik iz vasi Vrh nad Loško dolino. Ta mladi mož je težko ranjen v levo oko, v roko in nogo. Doživel in preživel je vso strašno noč od torka do srede ter je v četrtek zvečer bil prepeljan v ljubljansko bolnišnico, kjer ga je obiskal naš poročevalec, Anton Strle je pripovedoval naslednje:

Domačini smo vedeli, da se v okolicih gozdovih še skrivajo komunistični rovarji in zato smo domobranci odšli iz Loške doline in se umaknili v Grahovo. Skupno nas je iz Lože odšlo v Grahovo 30 mož in fantov. V Grahovem je bila močna posadka domobrancev, ki je z našim prihodom štela skupno 78 mož. Komunisti so pridrli v vasi Loške doline, zlasti v Stari trgi, v ponedeljek 15. novembra, mi pa smo tedaj že bili v Grahovem. Vedeli smo, da nas bodo komunisti napadli tudi v Grahovem (ki je nad dve uri oddaljeno od Starega trga) in smo se zato pripravili za boj. Teden dni so nas komunisti pustili pri miru, toda v torek zvečer so pridrli v Grahovo. Večina našega moštva je bila razdeljena v razne bunkerje okoli vasi, v Krajčevi hiši, kjer je bil sedež posadke, pa nas je bilo skupno s poveljnikom, poročnikom Francetom Kremžarjem 28 mož. Poročnika Kremžarja smo imeli vsi radi kot izvrstnega poveljnika, ki se ni ustrašil ne nevarnosti, ne napora.

Borba na življenje in smrt

Posestnik Krajce ima v Grahovem tri hiše, v največji, novi, smo bili utaborjeni mi. V spodnjih prostorih je imel trgovca Baraga svoje lokale. Ob času komunističnega napada se nas je 17 zateklo v zgornje prostore hiše, enajst pa jih je branilo pritličje, kjer so se vzdržali do pol 8 zjutraj. V torek okoli pol desetih zvečer so pridrli v hišo komunisti. Po naših cenitvah jih je bilo okoli 700, torej ogromna premoč proti našim 78 možem, od katerih nas je bilo samo 28 v hiši, drugi pa porazdeljeni in za bitko torej niso prišli v poštev, temveč so se — najbrž morali umakniti, kolikor jih niso komunisti zajeli. Komunisti so najprej plenili in ropali po vasi. Slišali smo njihovo divje vpitje, zmerjanje, strašne klete, grožnje, toda k napadu se pa ne niso dolgo odločili. Šele, ko so vso vas openili, so odprli ogenj proti nam. Borili smo se kar se da pogumno. Streljali smo s puškami in strojnimi in metalnimi bombami na ogromno premoč napadalcev, ki se niti blizu niso upali. Toda napadalci so imeli s seboj tudi topove, ki so jih dobili od Italijanov. Topove so najbrž vozili krog in krog hiše, tako da so njihove granate z vseh strani zadevale hišo, rušile opeko. Preživeli smo strašno noč groze pa tudi junaškega boja. Izmed 28 mož v hiši je ponoči padlo pet mož, samih mladih fantov. Proti jutru so komunisti pričeli vpiti: »Vdajte se, kdor se preda, temu jamčimo življenje! Nihče se ni hotel predati, vsi smo vedeli, kaj nas čaka, ako se predamo komunistom. Komunisti so končno vdrti v Baragovo trgovino in med srditimi boji v trgovini in na stopnišču, ki vodi v gornje prostore, zajeli deset fantov. Te so zvezali, mi pa smo se v gornjih prostorih še branili. Nismo odnehal niti za trenutek. Okoli devetih do pol desetih zjutraj je v naše nadstropje zopet udarila granata ter razbila kos zidu. Pri tem sem bil jaz ranjen v oko, v roko in v nogo.

Junaška smrt Franceta Kremžarja

Ob istem času so strelji iz strojnice zadeli tudi našega poveljnika, poročnika Franceta Kremžarja. Kroglo so mu razmesarile prste in dlan leve roke. Sredi borbe, ko je šlo vsakemu za vsak hip, ko smo neprestano streljali in metalni bombe, seveda nihče ni mogel obvezati Kremžarjeve roke, saj smo bili skoraj sami kmečki fantje in nismo imeli ne sanitetecv ne zdravnikov in tudi Kremžar sam si ni mogel pomagati, ker se je, čeprav težko ranjen, še dalje boril. Prišel pa je silno krvaviti in mu je kri kar lila iz okrvavljene leve roke. Pa nas je še dalje bodril in nam dajal poguma, naj ne odnehamo. Toda prišel se je tresti, zakaj izgubil je preveč krvi. Za nekaj trenutkov je omahnil na vojaško posteljo in potožil tovariš podporočniku Stanku Tomažiču, da je silno slab in da gre njegovo življenje h koncu. Kakor sem zvedel pozneje, je po našem odhodu Kremžar vstal iz postelje in se na pol živ še dolgo branil proti komunističnim napadalcem ter streljal nanje, dokler ga ni pokosila salva iz strojnice, nakar je omahnil v gorečo hišo.

Še žive so pometali v ogenj

Strašna je bila usoda onih deset ali več fantov, ki so jih komunisti zajeli. Čeprav so komunisti zagotavljali, da bodo ujetnikom prizanesli s smrtjo, česar jim pa seveda nihče ni verjel, so vse te fante postavili ob zid. Zjutraj so v izplenjeni Baragovi trgovini zanetli požar. Ko so teh deset fantov obsodili na smrt, so nanje nalašč merili tako slabo, da so skoraj vsi bili tudi po streljih še živi. Največ fantov je bilo ustreljenih v prsa, najbrž pa nihče ni bil zadet do smrti. Te na pol žive, težko ranjene fante so pometali v plamene v Baragovi trgovini. Slišali smo njihovo hropenje, stokanje in umiranje. Nihče ni prošil komunističnih krvolokov usmiljenja. Ko so strašno delo končali, smo se spomnili na morebitno možnost za rešitev. Komunisti so odšli iz goreče trgovine, mi pa smo se spazili skozi ogenj pod tehtnico za vozove pred hišo. Komunisti tega našega umika niso opazili in so bili

prepričani, da smo v Krajčevi hiši zgoreli.

Zopet »Daki«!

V sredo ves dan smo čepeli pod tehtnico in čakali noči. Z mano vred nas je bilo devet, med nami je bil tudi Stanko Tomažič. Najbrž je bilo seveda meni, ki sem bil težko ranjen, medtem, ko so bili drugi živi in zdravi. Tako smo ždeli do 9 zvečer pod tehtnico. Ob tej uri smo se spazili na cesto in res — komunisti so že odšli iz nesrečnega Grahovega. Ljudje so nam pripovedovali, da so pod Dakijevim poveljstvom odkorakali najbrž proti Blokam, vsaj nekateri, ki so jim od daleč sledili, so pripovedovali tako. Nas so napadali komunisti iz tako imenovane Tomšičeve brigade, ki jo vodi prosluli Daki, to je Semič, doma iz Velikega Vrha na Blokah. Ljudje trdijo, da je bilo med napadajočimi komunisti tudi nekaj ostankov tako imenovane Šerčerjeve brigade.

Mi smo v noči odkorakali proti vasi Martinjaku, kjer smo prenočili, večeraj zjutraj pa smo odšli proti Cerknici in nato na Rakek ter v Ljubljano.

Že med obleganjem smo v Grahovem v vasi opazili požar. Komunisti so namreč z bombami najprej razbili cerkev z zvonikom, nato pa še te ruševine zažgali. Kmetje v Grahovem in v drugih okolških vaseh, tako v Lipsenu, v Zirovnici in seveda v vsej Loški dolini pa so popolnoma obupani. Komunisti so jim namreč zaplenili prav vsa živila, poklali še edino preostalo živino in prašiče in tudi več hiš zažgali. Za usodo svoje vasi Vrh nad Loško dolino pa ne vem, verjetno pa je, da so se komunisti najprej znesli nanjo, zlasti nad mojim domom. Vrh je namreč zelo blizu gozdov in na samotnem kraju v hribih.

Tako nam je pripovedoval mladi vrl kmet Anton Strle, ki leži sedaj v vojaški bolnišnici.

Izvedeli smo nadalje, da je odpor junaških fantov prizadel komunistom naravnost strahotne izgube. Okrog obrambne točke stoji mlakuže krvi. Junaški branilci so prizadeli komunistom obutev poraz.

France Kremžar

Malo takih nam je rodila slovenska mati...

Kremžar France je bil iz ekipe najpogumnejših, najodločnejših, najidealnejših borcev. Vedel je, zakaj se bori, zato se je boril do svojega zadnjega diha. Malo je še ostalo tovarišev, njemu enakovrednih. Njegov zgled pa bo obudil nove junake in nove neustrašene borce za tisto

sveto stvar, za katero je Kremžar France tako slavno preli svoj kri.

Kremžar France je bil član petnajstotrice prvih borcev, ki so kljub oviram in preganjanju badoglijske italijanske vojske šli konec maja 1942 na lastno pest iz Ljubljane organizirani na Dolenjsko bor-

France Kremžar

bo proti komunizmu. Ti junaki so bili takrat preganjani od komunistov ter od badoglijevcev hkrati. Neprestano zasledovani od enih in drugih jim je uspelo uspešno organizirati okrog sebe že dober mesec dni nato močno skupino najbolj idealnih fantov, ki so započeli neumljeno borbo proti domačim zločincem. Imeli so pri tem velike uspehe. Njihova borba se je v glavnem izvajala v okolici Novega mesta. Ziveli so v gozdu in se skrivali pred italijansko kraljevo vojsko, ki ni hotela priznati slovenskemu narodu pravice samobrambe pred zločinstvom. Šele takrat, ko je bil njihov oddelek tako številan, da vodstvo italijanske vojske v Ljubljani pokrajini ni moglo mimo njega, so badoglijevci priznali idealnim fantom pravico do samobrambe. Hkrati pa so poskrbeli, da je bila njihova udarna moč zlomljena. Medtem, ko so jih legalizirali, so njihov oddelek razbili po različnih postojankah, odvzeli enotno vodstvo ter tako njihovo idealno borbo onemogočili.

Kremžar France je bil pri vseh borbah, ki jih je imel ta prvi junaški oddelek s komunisti. Pri Trebelnem je bil meseca septembra 1942 ranjen. Ko je za silo ozdravel, se ni potegnil v zaledje, temveč je takoj šel na novo postojanko v Grah-

ovem pri Cerknici ter tam prevzel vodstvo oddelka. Na novem položaju je uspešno deloval v borbi proti komunistom.

Nad vse pa je zablestelo njegovo junaštvo in njegova neuklonljiva odločnost ob dnevi italijanske kapitulacije, o čemer pišemo na drugem kraju. Brž ko se je organiziralo domobranstvo, je že spet pohitel s svojimi fanti na bojišče ter zopet zbral posadko v Grahovem. Tu ga je v junaški borbi doletela častna smrt. Ni klonil pred dvajsetkratno premočjo komunistov, temveč se je boril do zadnjega do skrajnosti, dokler je mogla njegova mlada roka držati orožje. Z njim je padlo tudi 15 njegovih vrlih tovarišev junakov, od katerih so znana še sledeča imena: Bogdan Lavrič iz Ljubljane, Balantič Franc iz Ljubljane, Tomšič Janko, Krajc Ivan, Hrbiljan, Truden Franc — vsi iz Grahovega; Porok Jože iz Laz, Mišič Lojze in Intihar Jože iz Bločic, Tavčelj Franc iz Laz.

Kremžar France je sin znane in odločne slovenske družine g. Franceta Kremžarja, urednika »Domoljuba«. Z njim izgublja Slovenska domobranska legija najstarejšega borca. Od prve ekipe 15 borcev,

Cinizem, ki mu ni enakega

Včeraj smo poročali, da je padla v roke pravice huda zločinka Lenardič Mira, ki je v veliki meri odgovorna za zločine komunistične OF na Ježici in v okolici. V zadnjem času se je še posebej uveljavila kot govorica in navduševalka za komunistična grozodejstva na Dolenjskem. Bila je v Mlakah, v Rakitni, v Kočevju, kjer je padlo toliko nedolžnih slovenskih žrtev. Turjaški bramborci jo dobro poznajo z zaslisanji. Vsakdo je novico sprejel z zavestjo, da je enega komunističnega zločinca manj, da bo tudi trpljenja manj.

Kako nas je presenetilo, ko smo dobili v objavo inserat tvrdke Jeras & drug., kjer je bila ta zločinka uslužbena, v katerem tvrdka sporoča javnosti, da daruje »v počastitev spomina nenadoma premrle gospe Lenardič Mire, bivše uradnice, Rdečemu križu 10.000 lir, Zavodu za gluhozemo deco 2.000 lir, Društvu slepih 2.000 lir, Škofiškemu ordinariatu 5.000 lir, in mestnim revežem 3.000 lir. Skupno torej 22.000 lir.

Če bi se oglas glasil tako, da daruje tvrdka Jeras & drug. navedenim zavodom 22.000 lir, kot odkodnino za vse zločine, za vse trpljenje, za vso škodo, ki jo je Lenardičeva obenem s svojimi komunističnimi tovariši prizadejala slovenskemu narodu, bi se razumeli. Da pa daruje slovenska tvrdka, ki je ves svoj denar pre-

kl so započeli pokret protikomunistične akcije v Sloveniji, sta zdaj ostala samo še dva. Slovenski narod bo znal vedno ceniti junaško žrtev pokojnega Franceta in tudi njegovega sivolasega očeta, ki je v borbi s komunizmom izobil zdaj že dva svoja draga sinova.

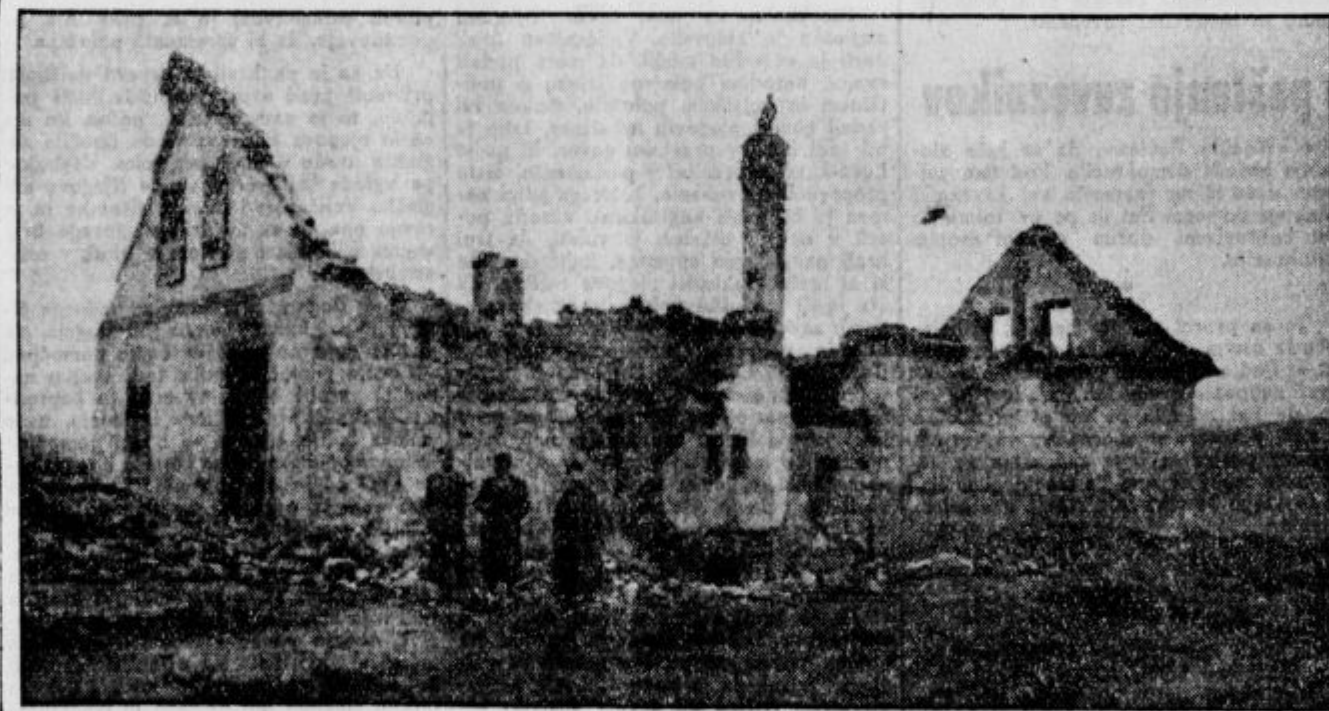
Slava spominu junaškega Franceta Kremžarja, slava slovenskim očetom in slovenskim materam, ki rode tako junaške sinove!

Bogdan Lavrič

Ves mlad in poln idealizma je šel Bogdan v sveto borbo. Bil je skoraj leto dni član grahovske posadke, kjer je pokazal ob vsaki priliki veliko poguma in razsodnosti. Z rano ob rami s svojim tovarišem Francetom Kremžarjem se je boril vedno odločno in nepopustljivo. Ob kapitulaciji Italije se je podobno kakor njegov tovariš France boril na Pudobi in se skupaj z njim rešil iz razvalin pudobske utrdbe z izpadom. Razočaran nad izdajstvom lastnih ljudi je sklenil iti v samostan. Toda spoznal je, da je sedaj večja dolžnost aktivno sodelovati v borbi proti komunistom, in se zato zopet vrnil v obnovo grahovske posadke. Boril se je in zadnjega, dokler ga ni zadela sredi borbe častna smrt.

Bogdan Lavrič je doma iz Ljubljane, iz znane mnogostevilne slovenske družine. Slava njegovemu spominu, slava tudi staršem, ki so vzgojili tako idealnega in junaškega borca za sveto stvar!

Junaki iz Pudoba in Grahovega

Kremžarjeva postojanka v Pudobi, ki jo je s svojimi fanti junaško branil v septembarskih dneh, dokler ni ostal ta kup razvalin.

Grahovska posadka se je že od vsega začetka odlikovala po svojih junaških fantih. To so najbolje dokazali septembrski dogodki, ki so sledili badoglijskemu polomu, Grahovci, med katerimi so se ves čas borili ljubljanski fantje: France Kremžar, akademik, kot poveljnik, Franc Balantič, akademik in mnogo obetavljivejši slovenski pesnik, študent Bogo Lavrič, akademik Stanko Tomažič ter dijak Andrej Habjan — so se skupaj z domačimi in Lažani, ki so bili posebno goreči fantje, ker so bili sami prešikbi, umaknili v Dake ter se združili s tamkajšnjo posadko. Vsi skupaj so potem odšli v Pudob, kjer so se združili s tamkajšnjo precej močno posadko pod poveljstvom komandanta Skale.

Iz Pudoba so poslali patroljo na Bloke, da bi dobili stik z močno bloško posadko vasko straže. Toda ta patrolja je na Blokah naletela na komuniste, ki so se bili medtem polastili Blok. Štirje fantje od patrolje so se rešili z begom, dva pa sta bila ujeta, med njimi Stanko Tomažič, ki pa se je pozneje čudežno rešil.

Vrnivša patrolja je povedala, kaj se je na Blokah zgodilo, na kar so se Pudobci začeli pripravljati na brambo, ker je bilo jasno, da bodo zdaj oni na vrsti. Popoldne so res že pridrli komunisti s kraljevskimi oklepnimi avtomobili in topovi, ki so jih upravljali kraljevski vojaši, v Pudob ter zahtevali vdajo. V tej točki, ki je pridrla v Pudob, je bil tudi Kidrič, poleg njega pa Brejc, Kocbek in

neki kraljevski general v polni uniformi. Komunisti so s častno besedo zagotovili življenje in svobodo vsem, ki se bodo vdali.

Pudobska postojanka pa je bila razdeljena na dve postojanki: večji je poveljeval pudobski komandant Skala, na drugem koncu Pudoba pa je ostal France Kremžar na njemu odločni postojanki skupaj z večino svojih Grahovcev in nekaj Danci in Pudobčani, med katerimi je bil tudi Kržičev sin.

Zvečer se je večja posadka, ki je verjela komunističnim obljubam, res vdala, Kremžarjeva pa je vsako pogajanje odklonila ter razbila telefon, da jih ne bi komunisti več nadlegovali. Zdaj so komunisti pripeljali pred Kremžarjevo postojanko oklepne avtomobile in top. Na zadnji poziv k udaji je Kremžar na ves glas zaklical: »Ne udamo se!« nakar je velel streljati. Zdaj se je začel boj na življenje in smrt. Topovski strelji so podirali zidove, za katerimi so se borili junaški fantje. Precej jih je bilo zasutih, med njimi nekaj ubitih, nekaj pa so jih borili sproti rešili. Proti jutru so žrtev med branilci bile že velike. Ker se v hiši ni bilo mogoče več uspešno braniti zoper topovske strele, so branilci odšli v pripravljene jarkove okoli hiše ter se tamkaj branili.

Proti 4 zjutraj je sovražnik obnemogel, topovski strelji so utihnili. Tistikrat je na zemljo legla tudi gosta megla. To so branilci izrabili za izpad. Zal, da se

tega izpada niso mogli več vsi branilci udeležiti, ker je bilo nekaj že mrtvih, nekaj huje ranjenih, da niso mogli ven. Med njimi je bil tudi Kržičev sin. Komunisti so vse, ki so ostali, že zjutraj postrelili in njihova trupla dva dni pustili nepokopana ležati. Nihče domačih jih ni smel pokopati. Tudi od one posadke, ki se je na »častno besedo« udala, so jih komunisti celo vrsto takoj postrelili. Nekatere, med njimi komandanta Skalo, pa so ustrelili pozneje v Kočevju. Kar je bilo zdravil in krejzranjenih, pa so s komandantom Kremžarjem prešli v izpad ter se srečno prebili skozi sovražne postojanke na Javornik, odkoder so po treh dneh in nočeh srečno prišli na Rakek.

Malo obtočeni so bili pač vsi, ker je vsakdo izmed njih bil vsaj enkrat podst. Kremžar sam je bil dvakrat lažje zadet od dveh izstrelkov. Toda ranici sta se kmalu zacelili in ga nista prav nič motili, da se ne bi takoj po prihodu v Ljubljano s svojimi rešenimi fanti napotil naravnost k domobrancem.

Rajni France Kremžar je bil v boju s komunisti od 17. majnika 1942, ko je pod vodstvom plemenitega kapitana Vasiljeviča in v tovariški družbi prvih borčnikov zoper komunizem Lavriča Marjana, Jela Capudra, Miheliča-Balanta, Okorna, Kadunca in drugih prejel svoj prvi ognjeni krst na Vodicah nad Dobropoljami. Od tiste prve junaške čete so zdaj že mrtvi vsi, razen dveh. S svojo krvjo so zapečatili svojo zvestobo do Boga in slovenskega naroda.

jela iz juljavih rok slovenskih ljudi, 22.000 lir v počastitev narodne zločinke, je pa cinizem brez primere. Tako torej Trvdke, ki so imele v službi komunistične morilce in njihove pomagače, se hočejo sedaj oprati na ta način, da darujejo nekaj tisočakov za slovenske reveže in za škofijski ordinariat in ti tisočaki naj po časte spomin zločince! Petnajst tisoč nedolžnih Slovencev poklanih, 10.000 revalnih dolenskih kmečkih beguncem v Ljubljani, tukaj pa se dobe še trdke, ki tem trpinom v brk počašajo spomin zločince!

Najbrž, kar se more človeku na tem svetu primeriti je to, da postane cinik. Da pljune na vsako čast in poštenje, da vrši najbrž še z nasmehom na ustih. Takim cinikom se Bog ne more pomagati. Gornji primer cinizma slovenskih imovitih ljudi kaže, da je tudi pri nas rod, ki si zapira oči in ušesa pred resnico ter sili v lastno pogubo.

OBVESTILA PREVODA

Prodaja mesa na odrezek 566

V soboto, 27. t. m., bodo dobili potrošniki pri svojih mesarjih proti oddaji odrezka št. 566 živilske nakaznice, izdane od Mestnega poglavarstva v Ljubljani za mesec november, 15 dkg govejega mesa. Nakupna cena mesa je 20 lir za kilogram.

Delitev mesa se bo pričela ob sedmih. Potrošniki, ki so se pravočasno prijavili pri svojih mesarjih, pa niso več v posesti odrezkov št. 566, bodo prejeli meso pri svojih mesarjih na mesarsko knjižico za toliko članov družine, kolikor živilskih nakaznic so prejeli za mesec november. Vse take stranke morajo mesarji vpisati v poseben seznam z navedbo imena družinskega poglavarja, članov družine in bivališča.

Stranke, ki se niso udeležile pravočasno prijaviti pri svojem mesarju, bodo dobile meso pri njem proti predložitvi mesarske knjižice in odrezkov številke 566.

Mesarji morajo vse odvzete odrezke ter seznam onih strank, ki niso oddale odrezkov, predložiti Prevodu — Mesnemu oddelku — v ponedeljek, 29. t. m. od 15. do 17. ure.

Nakazovanje bolniških dodatkov za mesec december

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevalih upravičeni dobiti posebne dodatke racionalnih živil, bo bolniški odsek mestnega preskrbovalnega urada meseca decembra delil bolniška nakazila vsako dopoldne od 8. do 11.45 same v pritličju Turjaške palače v Križankah, Gosposka ulica 15, po naslednjem razporedu:

Od 1. do 9. decembra samo bolnikom, ki imajo pravico tudi na meso, tako da pridejo na vrsto v sredo 1. decembra bolniki z začetnicami od A do D, v četrtek 2. decembra z začetnicami od E do J, v petek 3. decembra z začetnico K, v soboto 4. decembra z začetnicami L do M, v ponedeljek 6. decembra z začetnicama O in P, v torek 7. decembra z začetnicami R do T in v četrtek 9. decembra z začetnicami U do Z.

Od 10. do 18. decembra drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v petek 10. decembra bolniki z začetnicami A do D, v soboto 11. decembra z začetnicami E do J, v ponedeljek 13. decembra z začetnico K, v torek 14. decembra z začetnicami L do N, v sredo 15. decembra z začetnicama O in P, v četrtek 16. decembra z začetnicama R in S, v petek 17. decembra z začetnicami T do U in v soboto 18. decembra bolniki z začetnicami V do Z.

Od 20. do 29. decembra bo bolniški odsek delil nakazila za sladkor za deženke in bolnike, toda le na podlagi predloženih zdravniških spričeval, da pridejo na vrsto v ponedeljek 20. decembra upravičenci z začetnicami A do D, v torek 21. decembra z začetnicami E do J, v sredo 22. decembra z začetnico K, v četrtek 23. decembra z začetnicama L in M, v petek 24. decembra z začetnicami N do P, v ponedeljek 27. decembra z začetnicama R in S, v torek 28. decembra z začetnicami T do U in v sredo 29. decembra upravičenci z začetnicami V do Z.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobiti posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila od 1. do 10. decembra samo popolne.

Opozarjamo, da se bodo delila bolniška nakazila natanko po gornjem razporedu in le na podlagi predloženih živilskih nakaznic za mesec december.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Tretja nova naklada snega

V četrtek je bilo zelo spremenljivo vreme. Vel je topel jug, ki je prinesel v naše kraje južno in gorko vreme tako, da je toplota v središču mesta znatno višja od območja, ki je bilo prej znatno hladno. Med snegom, namreč +12,4°C. Mrzli sever in topli jug sta se ves dan kosala in borila za oblast. Popoldne je začelo močno deževati. Proti večeru pa je začelo snežiti. Tu in tam je volto zagrnelo. Med sneženjem pa je padala celo toča. Dobili smo novo, tretjo naklado snega, ki je padel na mokra tla, ko je poprej popolnoma skopnela prejšnja snežna plast. Ponoči se je začelo jasiti. Nebo se je pokazalo v vsej svoji jesenski, zvezdnati lepoti. Svetel kot najlepši briljant je bil Mars, ki se približuje zemlji in bo v ponedeljek med obema najkrajša razdalja, samo 80 milijonov kilometrov. V petek zjutraj je zavel lahčen sever, ki je prinesel v deželo zmerno poredilo mraza. Jutranji minimum je padel pod ničlo na -1,4°C. Ceste so pomrzle. Barometer se je zelo dvignil od 748 kar na 757,2 mm. Od četrta zjutraj do petka rano je padlo 17,5 mm dežja, kar pomeni primerno ogromno množino vode.

Ljudsko gibanje v zadnjih štirih mesecih

Po podatkih o ljudskem gibanju, ki jih sestavljajo glavni župni uradi v Ljubljani, je bilo v zadnjih 4 mesecih, to je v juniju, juliju, avgustu in septembru v Ljubljani 319 rojstev, 248 primerov smrti in 177 porok. Na posamezne mesece se rojstva razdelijo: junij 58, julij 76, avgust 106 in september 79. — Smrti: junij 58, julij 64, avgust 67 in september 59. Poroke: junij 40, julij 37, avgust 42 in september 58. Zanimivo je, da so bila v tem času znanstveno tri rojstva dvojčkov. V septembru je župni urad na Viču krstil dva dvojčka, dečka, ki pa sta kmalu nato umrla. V avgustu

Zgodovinski paberki

27. listopada:

I. 784 je umrl salzburški škof Virgil, ki ima največji zaslug za pokristjanjevanje Slovencev. Virgil je bil lrec. Iz svoje domovine je prišel najprej na Frankovsko k Pipinu. Ta ga je poslal na Bavarsko k vojvodi Adilu, ki mu je še pred letom 748 podelil izpraznjeno salzburško škofijo in z njo združeno opatijo pri sv. Petru v Salzburgu. Z Bonifacijem, zapostolom Nemčije, do tedanjim organizatorjem bavarskih cerkev, Virgil ni bil posebno dober. Nesoglasja je bilo krivo načelno nasprotje: Bonifacij je bil za podrejenost Salzburga svoji nadškofiji v Alajnu, Virgil je pa zastopal v smislu načel irške cerkve stališče svobodnejšega razuma škofjskih cerkev vobče in Salzburga še posebej. Nasprotna načela v pogledih cerkvene politike obeh

»Slovenski dom«

prinaša v svoji najnovejši številki med drugim:

Terenci in njihova krivda

Glejto, tako so umirali pravični... (Strašne noči pred pobojem 700 žitev v Ribnici)

Junštvo domobrancev in novo divjanje rdečih tolp v Grahovem pri Cerknici

Malenkosti

O komunističnih bonih in njih vnovčenju

Prvo srečanje z »Ljubljansko brigado« in njenimi junštvii

Zgodba o rdeči komisariki Ivanki

kako je sodila in ubila lastnega očeta

Rencel, kraj nesrečnega imena

(Internacijski tabori — nov dokaz za gorje, ki ga je slovenskemu narodu prinesla OF)

Neukrotljivi Libanon

In še mnogo drugega zanimivega berila.

pa je bilo kar dvoje rojstev dvojčkov. V šempetrski župniji sta bili rojeni deklici Jasna in Vesna, v šentjakobski župniji pa Ivan in Marjetica.

Tramvaj ga je povozil

Na Ambroževem trgu je v četrtek okoli 16 podri tramvaj 51 letnega delavca Martina Zaleteja, ki je dobil poškodbe po glavi in životu. Prepeljan je bil z reševalnim avtom na kirurški oddelke splošne bolnišnice. — Tiskarjeva hčerka, 2letna Marija Jeričeva si je pri padcu zlomila levo roko.

Zgodaj je treba vstajati zaradi cigaret

Doslej ni bilo razdeljevanje cigaret po raznih trafikah navezano na določeno uro. Trafikanti so po svoji mili in dragi volji določevali čas razdeljevanja. Sedaj je uvedena točna ura. Cigarete se začne vsak dan po vseh ljubljanskih trafikah deliti ob 7.30 in traja delitev toliko časa, da je vsa za vsak dan določena množina cigaret razdeljena med kadilce in druge interese, ki kupujejo sladko travico za svoje ali pa za poslovne namene. Ljubljanski zaspencikadilci so doslej lahko zjutraj poležavali, sedaj pa so primorani poraj vstajati, da morejo vloviti po trafikah primerne množine cigaret. Dolge so vrste pred nekaterimi trafikami. Ljudje potrpežljivo čakajo, da pridejo na vrsto. Moški in ženske, mlado in staro. Razvijajo se med njimi kratki, vsakdanji razgovori. Tu in tam kdo zafrkuje in ekuša vso stvar spraviti na smešno stran. Bilo je pred neko trafiko na nekem kraju v središču mesta, da je stala v dolgi vrsti neka poslarna ženska, za njo pa neki eleganten mladenič. Ta se je nekoliko zafrkljivo pošalil s staro mamico, rekoč: »Mamica, za vas je kofek, ne pa cigareta.« Ženska je mladeniča srepo ošvrnila in krepko odvrnila: »Mladi gospod, za vas je pa cucelja! In mladenič se je globoko nos povesil, kajti dobil je iz krajarja drobiž.

prvakov so nad vse pomembna za razumevanje, kako se je širilo in kako je bilo organizirano prvo krščanstvo med Slovenci. Karantanska misija se namreč ne vrši po smernicah Bonifacija in državne frankovske cerkve, marveč je delo Virgila in tovarišev, ki hodijo od Bonifacija nezavisna pota. Virgil je izvolila tradicija njegove irske domovine. Irski cerkev je širila krščanstvo s čisto drugimi sredstvi kot uradna frankovska. Ne z mečem in nasiljem, marveč z besedo božjo in milostjo je dosegel lrec svoje velike misijske uspele. Prav te blage metode irske cerkve so bile vzrok, da so Slovenci v nasprotju s Polabskimi Slovani krščanstva le slabo upirali. Res nam viri poročajo o treh vstajah proti krščanski stranki, a to je tudi vse, o kakih nadaljnjih akcijah naroda ni sledu. Pa tudi upori, o katerih vemo, so bolj verjetno bolj političnega kot verskega značaja.

I. 1865 se je rodil Janez Evangelist Krek, veliki organizator slovenskega delavstva, našega združništva in politični voditelj izrednih obzorij.

Slovenski Rdeči križ poroča

Zahvale. RK so darovali: g. Lasan Rok 300 lir, g. Jazbec F. 100 lir, g. Blizjak Ivan 1000 lir, g. Kovčič Marija 100 lir, g. Trgovci z lesom v Ljubljani 1000 lir, g. Lenšek Elza 400 lir, g. Zalažnik Rezi 150 lir, Avtomontaza v Ljubljani 500 lir, neimenovana iz Nunske ulice 100 lir, neimenovani 500 lir, g. Česnik Janko 200 lir, g. Zupan Miroslav namesto venca na grob Černeta Viktorja 200 lir. Vsem darovalcem prisrčna hvala.

Poziv. Pozivajo se interniranci, ki so se vrnili iz taborišča pri Lazu, da se zaradi informacij zglase takoj v Poizvedovalnem oddelku RK (Narodni dom). Istotam se naj med uradnimi urami od 8-12 v sobi 4 javijo tudi naslednje osebe: sestra Milenkovič Dušana in Jelka iz Kulna, svoji pokojnega Šolskega upravitelja iz Sodražice Vodopivec, svoji pokojnega Werxa Zvonka in osebja, ki ve kaj o usodi italijanskega polkovnika Casalijsa Ottorina.

Za današnji dan

Koledar

Sobota, 27. listopada: Čudodelna svetinja; Virgilij, škof; Ahacij, muč. Lunina sprememba: 27. listopada: mlaj ob 16.23. — Herschel napoveduje lepo vreme.

Nedelja, 28. listopada: adventna, izseljenska nedelja; Gregor III; pap.

Dramsko gledališče

»Cvetje v jeseni«. — Red sobota. Ob 16.30.

Operno gledališče

»Sneguročka«. — Premiera. Izven. Ob 15.30.

Kino Matica

»Veleturist«. — Predstave ob 15 in ob 17.30.

Kino Union

»Da bi bil vsemogočenc«. — Predstave ob 15.30 in 17.30.

Kino Sloga

»Ljubavna komedija«. — Predstave ob 15 in 17.

Lekarniška služba

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Ciril-Metodova 43; mr. Trnkoczy, ded., Mestni trg 4 in mr. Ustar, Selenburgova 7.

Dramsko gledališče

Sobota, 27. novembra, ob 16.30: »Cvetje v jeseni«. Red Sobota.

Nedelja, 28. novembra, ob 16: »Normanski junaki«. Izven. Cene od 22 lir navzdol. Ponedeljek, 29. novembra: Zaprto.

Operno gledališče

Sobota, 27. novembra, ob 15.30: »Sneguročka«. Premiera. Izven. Cene od 32 lir navzdol.

Nedelja, 28. novembra, ob 16: »Traviata«. Izven. Cene od 32 lir navzdol.

Ponedeljek, 29. novembra: Zaprto.

Za Miklavža

Številne so otrokove želje, ki jih pošilja svetemu Miklavžu. Gotovo pa bo otrokom najbolj ustreženo s primernim in rajnim darilom: zlasti velja to za šolobvezne otroke. Za to vam

»Slovenčeva knjižnica«

nudi svoje lepe knjige izmed katerih je prav v ta namen pripravila nekaj izborov. — Miklavž more izbirati med štirimi skupinami knjig, ki so:

I. skupina:

Trije deli »Vesela dom« za L 27.—

II. skupina:

Trije deli »Vesela dom«, »Baj Ganjo« in »Roža sveta«. za L 43.—

III. skupina:

Trije deli »Vesela dom«, »Roža sveta«, »Ovčar Marko«, »Dekle z biseri« in »Baj Ganjo«. za L 55.—

IV. skupina:

»Roža sveta«, »Dekle z biseri«, »Baj Ganjo«, »Ovčar Marko«, »Stepe«, »V zelenem polju roža«, »Svetnje nad Barjem«, »Oruzina v ledeni dobi«, »Ljudje, živali in bogovi« in trije deli »Vesela dom«. za L 81.—

Radio Ljubljana

dnevni spored za 27. november:

8.30 Jutranji koncert — 9 Poročila v nemščini in slovenščini — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Koncert za razvedrilo — 14 Poročila v nemščini — 14.15 Popoldanski koncert — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Popoldanski koncert — 17.45 Gospodinsko predavanje — 19 Po naših livadah, slovenski narodni napaji — 19.30 Poročila v slovenščini, napovedi sporeda za naslednji dan — 19.45 Mala medirga — 20 Poročila v nemščini — 20.10 Pisana šara — 21 Prikljubljene melodije — 21.40 Prenos iz Beograda — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Večerna glasba.

Dnevne novice

Mozje in fantje! Naš čas je prišel Bog nas klič! Zato v nedeljo, 28. t. m., ob 17.30 in v ponedeljek, 29. t. m., ob 6.30 zopet do zadnjega napolnimo uršulinske cerkev. (Duhovna obnova.)

Primadona slovenske Opere gđ. Valerija Heybalova bo sodelovala na prvem letošnjem simfoničnem koncertu, ki ga pod vodstvom dirigenta D. M. Sijanca priredi ljubljanska radijska postaja s svojim povečanim orkestrom. Gđ. Valerija Heybalova je ena najodličnejših pevk, kar jih je v vsaj dobri našega opernega udejstvovanja nastopala na našem odru. Odlična je v opernih vlogah, prav tako pa je popolnoma doma in umetniško uveljavljena tudi na koncertnem odru. V ponedeljek bo zapela dve Mozartovi ariji iz opere »Figaroova svatba« s spremljevanjem orkestra. Ostali del koncertnega sporeda s dvema Mozartovima simfoničnima skladbama bo izpolnil radijski orkester. Koncert bo v ponedeljek, dne 29. t. m., ob 18 v veliki unijski dvorani. Vstopnice v knjižarni Glasbene Matice.

Najnežnejši spomin na mamico, očka in prvo mladost je knjiga

»MOJA MLADA LETA«

Uredila Krista Hafner. Opremil arh. Vlado Gajšek. Kart. 55 L. vez. v polplatno 60 lir. Vezave v celo platno po izbiri.

Ljudska knjižarna v Ljubljani.

Pred škofijo 5 - Miklošičeva 5

Popravila čevljev. Pozivajo se vse stranke, ki se do danes še niso prijavile za popravilo čevljev, da se najkasneje do 6. decembra t. l. prijavijo v oblačilni inženirski pri svojih čevljarjih. Po tem roku se prijave ne bodo več sprejemale. Do 8. decembra t. l. naj vsi čevljarji predlože odsek za obratništvo in Copovi ulici 1 po abecedni urejeni dopolnilne sezname strank v dvojniki. Obrazci se dobe pri odseku za obratništvo.

Izšla je nova knjiga

»SLOVENEVE KNJIZNICE«

»OGENJ DIVJA«

Spisal J. O. Curwood

Dramsko gledališče nujno in hitro potrebuje izveček — orkestralno priredbo odrske spremljevalne godbe za Dičensovo igro »Cvček za pečjo« (Massenet: Heimen am Herd). Uprava vladno in nujno naproša lastnika tega izvečka, naj ga blagovoli dati gledališču na porabo proti odškodnini ali odkupnini, in naj se v ta namen čimprej zgasi v tajništvo gledališke uprave v Drami ali v ravateljstvu Drame.

Maša zadušnica za suhorskimi žrtvami bo v ponedeljek, 29. t. m., ob 9 v Križankah in ne v nedeljo, kakor je bilo pomotoma javljeno.

Oglejte si razstavo akad. slikarja Marjana Pilberška v Galeriji Obernel, Gospodarska 3, ki je odprta še do 3. decembra vsak dan od 9-12.30 in od 14-18.

Miklavžev večer v frančiškanski dvorani bo 3. in 6. decembra, ob 4 popoldne. Priprilite svoje otroke. Predprodaja vstopnic in vse informacije do 1. decembra dalje v dopoldanskih urah v Škrabčevi sobi, frančiškanska pasaja. Priporočamo, da si pravočasno preskrbite vstopnice.

Mestna ljudska kopa v Kolodvorski ulici je od sobote, 27. t. m., dalje na razpolago samo ob torkih, četrkih in petkih, medtem

Primer, ki mu morajo slediti še drugi

Ljubljana, 26. novembra.

Zvedeli smo, da je Društvo slovenskih agronomov izključilo iz svojega članstva inženirja Levstika Jožeta, bivšega kmetijskega referenta pri ljubljanski mestni občini, zdaj komisarja za kmetijske zadeve v komunistični vladi, ter inž. Jožeta Berkopca, komisarja pri Prevodu, ki je tudi izginil h komunistom. Ta odločni primer nazorno kaže, da je možno na podlagi društvenih pravil izključiti take izvrške iz lastnih vrst. Čakamo, kdaj bodo še druge ustanove pokrenile isle ukrepe nasproti svojim članom, ki so nevedno zapustili svoja mesta in se priključili zločinskim tolpam.

ko je ob ponedeljkih, sredah in sobotah odprta izključno samo voljstvu. Občinstvo opozarjamo, naj si zapomni dneve, kdaj je mestna ljudska kopa odprta civilnemu prebivalstvu, da ne bo izgube časa.

Brivel-frizerji in krojači moških oblač se vabijo, da se čimprej, najkasneje pa do 1. decembra t. l. zglaste pri odseku za obratništvo v Copovi ulici 1 zaradi podatkov za dodatne živilske nakaznice. S seboj je prinesiti podatke o rojstvu obrtnikov ter poslovne knjižice pomočnega in vajeniškega osebja v navedbo bivališča.

Nalivna peresa, boljša, cenob ohranjena kupuje po najvišji dnevni ceni trdika EVEREST, Prešernova 44.

Vsa radio popravila vam točno, strokovno in s jamstvom ter s predhodnim pregledom in proračunom izvrši trdika Philips Radio, Ulica 3. maja 6.

Staršem onih dijakov-inj, ki letos nimajo rednega pouka, priporočamo, da zapolnijo svoje bčreke in sinove s koristnim delom: Prijavite jih v tečaj atrojepisja, stenografije, knjigovodstva, jezikov itd. Pouk v novih tečajih prične 3. decembra. Izbra predmetov po želji. Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. Informacije, prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

Akademikarke-ki, nprabite svoj prosti čas za vsestransko praktično trgovsko-gospodarsko izobrazbo. Predmeti: strojepisje, stenografija, knjigovodstvo, korespondenca itd. vsakomur koristno služijo v zasebnem ali javnem poklicu. — Novi tečaj prične 3. decembra. Podrobne informacije in prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

Učite se strojepisja! Novi eno-dvo- in trimesečni tečaj — dnevni in večerni — prične dne 2. decembra. — Največja moderna strojepisnica: raznovrstni pisalni stroji. Desetprstna učna metoda. Pouk je dopoldne, popoldne ali zvečer, učne ure po želji obiskovalcev. Praktično znanje, vsakomur koristno! — Učnina zmerna. Vpisovanje se vrši dnevno. Na razpolago brezplačni novi prospekti. — Posebni tečajji tudi za stenografijo, knjigovodstvo, korespondenco, jezik itd. Izbra predmetov po želji. Priporočljivo tudi dijakom-injam vseh šol ter visokošolcem-kam. Informacije: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

Srednješolci-ke, ki nimajo letos rednega pouka, lahko koristno uporabijo svoj prosti čas, da se priučijo praktičnih spretnosti. Strojepisje, stenografija, knjigovodstvo, korespondenca, jeziki itd. vsakomur koristno služijo. Novi tečajji prične 3. decembra. — Izbra predmetov po želji. Učnina zmerna. Vpisovanje dnevno. Informacije in prospekte daje: Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.

Naročite se čimprej na Slovenčev koledar

Koledar bo ena najlepših knjig letošnjega leta na slovenskem knjižnem trgu. Na »Slovenčev koledar« se lahko naročite v vseh krajih pri naših zastopnikih ali pa pri župnih uradih, lahko pa tudi naravnost pri upravi »Slovenčevega koledarja«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 6. Naj ne bi bilo slovenske družine brez te zanimive knjige, ki bo pravi dokument časov, v katerih živimo!

Dom in svet. Zbornik 1943-44

Edina izhajajoča slovenska revija, katoliški list Dom in svet, ki se je letos iz mesečnika spremenil v zbornik, je izšel te dni v svoji drugiški številki letnika 1943. Že sama druga številka je čela knjiga na desetih polah. Posvečena je šestdesetletniku Ivana Preglja, pred dvema desetletjema in še kasneje umetniško najmočnejšemu in v tisti dobi največjemu slovenskemu pisatelju katoliškega kroga. Na prvi strani mu je v imenu Doma in sveta napisal urednik Tine Debeljak posvetilo, posvetilo pesniku slovenske besede, kako je Pregelj izšel iz bolečine Tolmunske; pesniku slovenske legende in glasniku odredilne bolečine Boga v slovesnem sreč; pesniku, ki je prav »Domu in svetu izrazil najgloblje vsebino in našel njegovega poslanstva med slovenskim narodom najzornostnejšo podobo«. In pisatelj sam je takoj na uvodnem mestu priobčil ob svojem jubileju nekaj svojih spominov iz otroške dobe in mladeniških let; pa teh spominov ni pital, marveč — narekoval.

Svojimaziv umetnostne revije je Dom in svet s priročnim drugim zbornikom letošnjega letnika odlično opravil, saj nam nudi bogat zaklad iz besede, likovne in glasbene stvaritve tako v svojem leposlovnem kakor tudi v znanstvenem delu. Oglejte si danes prvega!

A. Leposlovni del v verzih. Pesniški del pravkar izšlega zbornika je zelo bogat in pester, saj je v njem zbranih v celoti osemnajst pesnikov, med njimi deset domačih in osem tujih v slo-

venskih pesniških prevodih. Razen pesnika Lovrenčiča iz starejšega rodu so v zborniku zastopani sami mlajši pesniki, ki že nekaj let sem tvorijo jedro pesnikov.Dominavetovcev. To so Šali, Rakovec, Beličič in Dular.

Kakor v marčni tako ima tudi v novembrski številki zbornika prvo mesto pesnik Severin Šali, ki je sedaj priobčil na prvem mestu prigodniško odo za praznik naših rajnih: Pro defunctis. V nji prost pesnik Gospoda, naj našim rajnim da večni mir! Pesem je šaljiva zrasla iz zveze z našo slovensko zemljo, ki nas nanjo veže telo, in z Bogom, ki smo z njo zvezani po svojih neumrljivi duši. Zato je oda vsa polna lepih refleksij in bogata z metonimijami. Izraz je v nji sicer stvaren in preprost, a vendarle močno simboliziran, kar je povsem razumljivo, saj idejno sega pesem iz naše narave v metafizični svet. Zadržaj pa ima Šali še dve pesmi: Zelja in Zarji. Prva je ljubezenska in govori o potrebi živovanja, v drugi pa pesnik kliče zarjo iz naših brdskih dni in ran.

Karel Rakovec je zapel najlepše religiozne pesmi v ti številki zbornika v obliki starih sonetov z naslovi: Vera, Upanje, Ljubezen in Sonet. To so tiste pesmi občutja, pesmi svetih trenutkov in pogovorov z Bogom. V njih prost močne vere, ker je človek tako slab: prosil Boga, naj mu okrepil upanje in poveča ljubezen, naj mu končno da tudi moč, da bo čim najbolj Njemu podoben. Tako so pesmi mirne in tihe, da so morda prav zato premalo močne, ker ne

segajo v globoke človeškega trpljenja in bojev za Boga.

Podobne so pesmi Vinka Beličiča: Polnoč, Marec, Skrivnostna in Mimo vseh postaj. Lepe so v teh pesmih impresije in globoka je njihova refleksivna lirika, pomešana s tihjo meditacijo, ki v nji pesnik izraža hrepenenje iz teme, iz tujine in hoče »mimo vseh postaj življenja trnave poti« kvišku, do vrha, v poletje, v zrcelost in moč, kar vse je vrhunske pesnikovega spoznanja. Oba ta dva pesnika sta namreč spoznala, da človeku ni druge rešitve, kakor v popolni vdanosti v voljo božjo, da iz današnjih stisk moramo iskati rešitve le v Bogu! Naša sodobna pesniška generacija je tedaj izpovedala svojo živo vero in svojo globoko religioznost, pa ne toliko v bogoskateških bojih in težavah, marveč v tih vdanosti in globoki sklonjenosti pred Večnim.

Jože Lovrenčič se v treh pesmih pogovarja s rajnim pesnikom in pisateljem Andrejem Čebokljajem. Te pesmi so tri prigodnice ob dvajsetletnici pesnikove smrti. Vanje Lovrenčič duhovito vpleta spomine na pesniškega tovarisa, v teh elegijah so duhovito vpleteni naslovi Čebokljajevih del in je parafrazirana pesem Sonce je za goru slo... najljubša Čebokljajeva pesmica. Tako smo dobili drugi pogovor s pesnikom, prvega je namreč Lovrenčič priobčil ob desetletnici Čebokljajeve smrti v Domu in svetu leta 1933. — Jože Šmit je v svoji Pesmi izrazil trenutke čistejšega lirskega občutja.

Zares občutene ljubezenske pesmi je v zborniku objavil pesnik Jože Dular, in steer Svatočeno pesmi in Večerni pismi. V prvih se pogovarjata fant in dekle, si od-

govarjata in se kot ženin in nevesta zljeta v eno skupnost, medtem ko v drugih dveh dekle piše pismo, fant odgovori, a iz pism spoznata vse prepad, ki zija med njima... Kakor so pesmi Jožeta Dularja močne v izrazu in adevatne, tako se mi na drugi strani zdi, da so malce preveč razvlečene in pregozobesedne, morda tudi preveč preproste; nekako prehluz vrha so ostale in ne segajo dovolj v globino, posebno druge, ki bi nas mogle in morale vse bolj zagrabiti prav zaradi srčne bolečine, ki jo je pesnik premalo zajel.

Prevodna lirika je to pot vsa iz romanskih književnosti: italijanske, francoske in španske. Tine Debeljak namreč priobči 13. spev Pekla iz Dantejeve Divine Komedije, kakor je v prvem delu zbornika objavil 3. spev. Priročilo 13. spev je lepa prigodnica za praznik vernih duš in primeren za občutje vsega meseca novembra. Prikaže nam kazen za samomorilce v Dantejevem Peklu. Ob lepoti prevoda Tine Debeljaka komaj čakamo na celoten njegov novi prevod Pekla, ki čaka samo še natisa. — Ante Debeljak nam, kot v marecu, tudi sedaj prikazuje pesniško delo prvega modernega lirika v Evropi Franceza Francisa Villona (1431 do ok. 1463), baladnika in humorista, ki je tako rad pesnil v latinščini, kakor Anton Debeljak ljubi take posebnosti in duhovitosti. Pod skupnim naslovom Iz enajste šole med rokovačje priobčuje v dobrem prevodu Debeljak A. pesni: Pametna beseda, Lep nauk izgubam, Dober svet malopridnežem, Prošnje v zbornici in Balada v pintovski šprahi. Pesmi so pač nekaj edinstvenega za pesnika

in za tiste čase, vse polne humorja, čeprav večini humorja pod vislicami, pa tudi di-daktike in satire, zlasti na takratno sodstvo. Debeljaku se je posebno dobro posrečilo Balada v pintovski šprahi, ker je jezik slajno prenesel v našo rokovačjsko govorico, ki jo nekoliko poznamo iz Jurčiča. V tem prevodu je res ves Debeljak, kakor je bil v izvirniku ves Villon. — Janko Modor nas pa popelje s svojimi prevodi iz španske lirike v drug svet, v ljubezenska občutja, ki so jih zapeli španski pesniki Selgas, Monreal, Palacios, Papada, Palan, Diego de Torres y Villaverde.

Posebno mesto je dal urednik v zborniku našim najmlajšim pesnikom: Januza Kolencu, Mitji Šarabonu, Stanetu Bračku, Jožetu Šmitu in Poldežu Legatu. To je naš najmlajši rod Dominavetovcev, katerih večina hodt še v tem, kakor sami izpovedujejo, ker jim življenjski cilj in umetniška pot še nista dobro znana, saj ju umetno šele iščejo. Iščajo srečo in pesmi, v nji pa adevatnega izraza za svoje intimne izpovedi. Najboljše pesmi so zapeli Bračko, Legat in Šarabon, posebno kot Šarabon ali v žalosti kot Šmit, marveč da bodo ob razmišljanjih o globinah človeške življenja in ugankah življenjskih vprašanj našli rešitev in pot tja, kjer pojo njihovi neposredni predniki Šali, Rakovec in Beličič na začetku priročnega zbornika. — F. J. (Dajko)

Džingiskanovi Mongoli na pohodu

Še bolj negotovo pa se mu je zdelo vse, kar je slišal o nekakšnem vzhodnem cesarju, ki je kot vladar Mongolov menda že zasedel veliko kitajsko državo. Tudi je slišal, da ta Džingiskan trdi, da je poglavar vseh pastirskih rodov v širnih azijskih pustinjah, pa naj si bodo že te ali druge vere. Sedaj pa ga je po svojem poslancu ta pastirski cesar nazval — sin.

Pa naj bo, si je mislil šah. Bom pa požrl v prerokovem imenu nekaj teh nesramnih domislic, ki si jih je dovolil mogočni pastirski šah onstran gora. Pa mu tudi ni ostalo nič drugega. Prav v tistem času si res ni želel še drugih, novih zapletljivcev.

Dolgo časa ni mogel pozabiti tega, kar mu je pripovedoval Džingiskanov odposlanec, Marsikdaj se je zamislil in razmišljal o tem tako skrivnostnem pastirskem cesarju. Kako malo je vedel o njem. Vsi njegovi ogleduhi skoraj nikdar niso vedeli povedati ničesar novega, ničesar točnega o Džingiskanu. Nasprotno pa je Džingiskan bil sila natančno poučen o vsem, kar se je godilo na Mohamedovem dvoru in v njegovi okolici. Skratka, o vseh važnejših dogodkih v zahodni Aziji je vedel še podrobnosti. Nekatere kronike vedo

celo poročati, da je bil Džingiskan tudi v tajnih zvezah s kalifom v Bagdadu; da mu je ta celo stavil ponudbo, naj se zveže z njim proti šahu Mohamedu. Kronika, ki govori o tem, pove hkrati tudi način, kako so taka tajna sporočila, ki jih je bilo smrtno nevarno prenašati čez državo, v kateri je vladal kot samodržec šah Mohamed, kljub temu srečno prišla naslovljenju v roke. Nikdar se ni zgodilo, da bi tako tajno pismo zašlo v napačne roke. Kako so torej vzhodnjaki uredili med seboj diplomatsko kurirsko službo? Slu, ki je bil izbran, da bo odnesel tako — lahko rečemo — diplomatsko noto čez take daljave in skozi take nevarnosti, so najprej postrigli lase na balin in mu nato obrili glavo. Na popolnoma gladko bučo so mu nato v kožo vrezali vse pismo. Na nekakšen način so mu torej tetovirali kožo na lasišču. Nato so počakali, da so možkarju lasje zopet zrastle. Tedanjen diplomat se pač ni mudilo, njihovim kurirjem pa tudi ne. Ko je dobil ostriženi možakar zopet primerno pričesko, kakor jo je zahtevala vzhodnjaška etiketa, so ga odpasali na pot. Še prej pa se je moral na pamet naučiti vsebino pisma, ki ga je nosil na glavi. Tudi če je sel na

dolgemu potu — včasih je tako potovanje trajalo mesece in mesece — pozabil povedati na izust vsebino zaupnega mu pisma, nesreča še ni bila huda. Ko je prišel na cilj, je moral samo prositi, naj ga ostrigejo na balin. Nato je šel k naslovniku in se mu poklonil tako globoko, da je ta lahko z njegovega balina bral tako tajno in zaupno pismo.

To ve povedati ena izmed kronik. Kljub temu pa še danes ni popolnoma jasno, če je bil Džingiskan res kdaj v zvezah z bagdaskim kalifom in če je res z njim sklepal kake dogovore. Da je ta dvom upravičen, dokazuje že dejstvo, da tudi kasneje nikdar ni posegal bagdaski kalif v vojno med šahom Mohamedom in Džingiskanom. In vendar bi bila kalifova dolžnost, da bi pri napadih na islamsko državo posredoval.

Džingiskanov poslanec je poleg prišernih pozdravov, ki jih je poslal šah Mohamed Džingiskanu, prinesel s seboj še posebno trgovinsko pogodbo, ki jo je v Džingiskanovem imenu napravil s šahom Mohamedom. Džingiskan je bil z razvojem dogodkov popolnoma zadovoljen in je samo čakal na prvi zapletljaj, ki naj bi mu pomagal, da zaobrem razvoj v svojo korist.

Kmalu se mu je ponudila lepa prilžnost, ki jo je seveda izuhtal Džingiskan sam.

Nekega dne so prišle zopet v mongolsko glavno mesto Karakorum perzijske karavane z dragim blagom. Ko so trgovci razgrnili na dragocinih preprogah svojo robo, ki je bila presneto zasojena, je nastal med kupci pravi vrišč zaradi pretiranih cen, kakršnih doslej v Karakorumu ljudje še niso bili vajeni. Razburjenje je bilo tolikšno, da je pograbila straža vse trgovce in jih odvedla kar naravnost pred Džingiskana. Pred njim so preplašeni trgovci izpovedali, da svojega dragocnega blaga nikakor ne morejo ceneje prodajati. Šah Mohamed je namreč navil nove davčine, in sicer tako visoko, kakor doslej še nikdar ne. Če so hoteli s svojimi karavanami priti naprej na vzhod, so morali plačati, kar je zahteval.

Džingiskan bi se, ko je to slišal, najraje razpočil od jeze. Začel je kričati in vpiti, češ, kdo prav za prav hoče imeti njega, cesarja vseh Mongolov, za norca. Ali je zato premagal Kitane, da bo sedaj nekdo drugi dražil blago in po nepotrebnem zviševal potne stroške ter tako oviral svobodno trgovino? On, Džingiskan, je že od nekdaj bil za to, da se tudi trgovcu omogoči primerno življenje in dostojen zaslužek. S pretiranimi davčami pa se samo uničujejo medsebojne trgovske zveze. Poleg tega pa je — tako je besnel dalje — vendar sklenil s šahom

trgovsko pogodbo in prav v tej pogodbi je bilo dogovorjeno, da nihče ne bo trgovcev tako izžemal. Kaj pa pomaga pogodba, če za to, da se je bo vsakdo držal, ni primernih jamstev?

Ko je tako znesel svojo jezo nad nevidnimi krivci in zaigral vlogo zaščitnika poštenih trgovine, je Džingiskan odkupil vso robo, ki so jo pripeljali to pot karavane v mesto. Plačal je celo več, kakor so trgovci zahtevali, češ da nikakor ne mara zmanjšati zaslužka trgovcem zato, ker jih je hotel izžemati — sosed.

Bil je dober diplomat! Bil je tudi dober trgovec!

Karavane, ki so se razkropile iz Karakurma na vse strani po širni Aziji, so povsod navdušeno pripovedovale o tem tako čudovitem in dobrosrčnem kupcu, ki se je kot cesar vseh Mongolov sam od sebe dobrohotno ponudil za zaščitnika trgovine. Za zaščitnika trgovine celo pred tako mogočnim šahom Mohamedom, katerega se prav nič ne boji. Daleč čez meje Džingiskanovega cesarstva so raznesli trgovci Džingiskanovo slavo tja v Perzijo in Arabijo.

Lahko bi rekli, da se je končala prva praska med Džingiskanovi in šahovimi predstražami z izrazito Džingiskanovo zmago.

(Dalje.)

Potniški promet na progi Ljubljana-Skofljica

Dne 26. novembra t. l. je bil odprt potniški promet na progi Ljubljana-Skofljica s sledečimi odhodi in prihodi vlakov:

Smer Ljubljana-Skofljica: Ljubljana: odhod ob 7.50, 12.31, 18.00. Skofljica: prihod ob 8.08, 12.48, 18.18.

Smer Skofljica-Ljubljana: Skofljica: odhod ob 8.10, 13.30, 18.43. Ljubljana: prihod ob 8.28, 13.47, 19.01.

Vsi ti vlaki imajo tudi postanek na postajah Ljubljana-Rakovnik in Lavrica.

S spod. Stajerskega

Ostre kazni zaradi skrivnega zakola živine. Pred tujskim-sodiščem so se morali te dni zagovarjati zaradi skrivnega zakola živine gostilničarja Janez Perko iz Račjega vrha pri Zgornjih Žerovcih, njegov sin Janez in viničar Jožef Vrbanič, prav tako iz Račjega vrha. Gostilničar Perko je bil obtožen, da je letos poleti skrivaj zaklal domačega bika, njegov sin kravo, viničar Vrbanič pa telico. Obtoženi so se s tem pregrešili proti obstoječim predpisom, ki veljajo za zagotovitev prehrane ljudstva ter so bili kaznovani: gostilničar Perko je bil od sodišča kot glavni krivec obsojen na dve in pol leta zapor, njegov sin na dve leti in viničar Vrbanič na 15 mesecev zapor. Pred mariborskim sodiščem se je pa zaradi istega prestopka zagovarjal Janez Bezjak iz

Spodnjega Dupleka ter je bil obsojen na leto dni zapor.

Obdarovanje ranjenih brambovcev v Celju. Skupina žena iz Stajerske domovinske zveze v Rogaske Slatini je prispela te dni v Celje ter je v tamonjni bolnišnici obdarovala vse ranjene spodnještajerske brambovce.

Nezgodbe. Terezija Košar iz Vrbovega dola pri Mariboru je padla na stopnicah tako nesrečno, da je pri padcu zadobila težje poškodbe na glavi in očesih. Pri padcu po stopnicah si je pretresel možgane Alojzij Bevka iz Maribora. Težje poškodbe na glavi je zadobil pri padcu tudi Vincenc Mukanauer z Meljskega vrha pri Mariboru. Vsi ponesrečenci se zdravijo v mariborski bolnišnici.

Iz Hrvaške

Novi hrvatski zunanji minister prevzel posle. Nedavno smo poročali o zadnji prenosni hrvatske vlade, pri kateri je bil namesto dr. Budaka imenovan za zunanjega ministra hrvatski poslanik v Sofiji dr. Perić. Novi hrvatski zunanji minister je te dni prispel iz Sofije v Zagreb ter je takoj prevzel zaupani mu resor.

Potovanje hrvatskega vojnega ministra v inozemstvo. Hrvatski vojni minister general Navratil je te dni odpotoval v inozemstvo. Za časa njegove odsotnosti ga v vojnem ministristvu zastopa predsednik vlade dr. Mandić.

Številno zavarovanih delavcev v NDH. Po zadnjih statističnih podatkih je sedaj v NDH zavarovanih 202.108 delavcev in ostalih nameštencev.

Zavarovanje železniške proge v NDH. Hrvatski državni poverjenik za varnost železniškega prometa je izdal naredbo, po kateri je zaradi zavarovanja železniških prog prepovedan pristop železniški progi in vsemu področju, ki bo zaznamovano s svarilnimi napisi podnevi in ponoči vsem neuradnim osebam. Na tem področju je prepovedana tudi paša živine. Prehod železniške proge je dovoljen samo na določenih prehodih. Dostop na kolodvore in celokupno železniško področje je dovoljen samo osebam, ki je tam zaposleno. Obistnostv sme prihajati na postaje samo z dovolilnicami in na mrtu, ki je za to določeno. Na področju, ki spada v varstveno železniško cono se mora odstraniti dreve in vsi nasadi. Zemljišče v tem pasu mora ostati neobdelano. Za prekrške te naredbe so določene stroge kazni. Razen tega se pa vsak še lahko izpostavlja smrtni nevarnosti, ker bodo varnostni organi proti vsakomur, brez opozorila uporabljali strelno orožje.

Naročajte roman »Ivanhoe«!

Z Gorenjskega

Novice iz Radovljice. V Radovljici je te dni umrla 76 letna Terezija Mencinger, mati kleparskega mojstra Mihaela Mencinger. V občini Brezje pri Radovljici je pa preminul osemdesetletni znani gostilničar Jakob Globočnik.

Nagradno streljanje za zimsko pomoč v Kranju. Te dni je bilo v dvorani hotela »Pošta« v Kranju nagradno streljanje mož SA in SS. oddelkov. Čisti dobiček je šel v korist letošnje nabiralne akcije za zimsko pomoč.

Varietejska prireditve na Bledu. Pod okriljem krajevne organizacije KDF je bila te dni uspešna na Bledu varietejska prireditev, na kateri so nastopili izbrani umetniki.

Iz gospodarstva

Trgovina in obrt v Ljubljani

Iz podatkov statističnega odseka mestnega poglavarstva v Ljubljani je razvidno, da je bilo vpisanih v obrtne registre leta 1940 v Ljubljani 130 novih trgovinskih obratov, naslednje leto se je število vpisov zmanjšalo na 99, lani pa celo na 99; število prijav nadaljevanja začasnih ustavljenih obratov je znašalo leta 1940 samo 8, naslednje leto pa je naraslo na 38, dočim je bilo teh prijav leta 1942 samo 36. V prav znatni meri so narasle ustavitve obratov in sicer jih je bilo leta 1940 87, leta 1941 89, leta 1942 pa 104. Začasnih ustavitve obratov je bilo leta 1940 36, v letu 1941 pa je njih število izjemno naraslo na 142, dočim jih je bilo lani tudi še vedno mnogo: 58.

Gibanje obrtnih in industrijskih obratov pa izkazuje naslednjo sliko: novih vpisov je bilo leta 1940 139, leta 1941 je število novih vpisov naraslo na 177, lani pa celo na 187. Nadalje je bilo leta 1940 prijavljenih nadaljevanj začasnih ustavljenih obratov 28, leta 1941 15 in lani 20. Število izbrisov je od 1940 na 1941 izredno naraslo in sicer od 126 na 190, nato pa se je leta 1942 zmanjšalo na 110. Začasnih ustavitve obratovanja je bilo leta 1940 prijavljenih 135, leta 1940 samo 49, dočim je leta 1942 število začasnih ustavitve naraslo na 78.

Ce vpoštevanje samo definitivne vpise in izbrise, dobimo pri trgovini naslednjo sliko: prirastek na novih obratih je znašal leta 1940 še 43 obratov, dočim je leta 1941 padel na 10. Nasprotno pa je bilo v letu 1942 8 izbrisov več kot vpisov. V industriji in obrti je bilo leta 1940 13 prijav več kot odjav, dočim je bilo leta 1941 13 odjav več kot prijav. Leta 1942 je znašal prirastek, t. j. presežek prijav nad odjavami 77 obratov.

84. »Pa ne!« je bilo Pepi dovolj pregovarjanja. »Škoda! Prav danes mi je gospod naročil. Le poišči jo in naj bo pridna,« je dejal, ko so mu zapregali belca v kočijo. »Do božiča bo imela še obilo dela!« Saj vem, da se nekaj plete med nami in sosednjo graščino. Bajе grajska gospodična pričakuje vsako jutro nekoga pri oknu. Marija, Marija, poroka bo na gradu! Te nič ne mika?« je znova pozikznila.

Veder za vodo ni nikoli zadosti, če hočemo ob letalskem napadu napravit verigo od vodovoda ali vodnega rezervoarja do požara.

KINO UNION 22-21
Vse oarčiti more le HANS MOSER
»Da bi bil vsemogočen«
Hans Moser, Irene von Mayendorff, Lotte Lang, Ruth Eweler, Ivan Petrovič itd.
PRESTAVE ob delavnikih ob 15.30 in 17.30.

KINO MATICA 22-41
V veselem nadvse zabavnem filmu
»Veleturist«
bomo videli, kako je kaznovan možiček, ki je hotel preživeti vesele pustne večere brez svoje ženke! — V glav. vlogah: Joe Stöckel, Trude Hesterberg, Alice Treff itd.
PRESTAVE ob delavnikih ob 15 in 17.30.
ob nedeljah: 10.30, 13.30, 15.30 in ob 17.30.

KINO SLOGA 27-37
Odlična igralska dvojica
Magda Schneider in Albert Matterstock
v veezabavnem filmu
»Ljubavna komedija«
Sodelujejo: Lizzi Waldmüller, Johannes Riemann, Rudolf Carl in drugi.
PRESTAVE ob delavnikih ob 15 in 17
ob nedeljah: 10.30, 13.30, 15.30 in ob 17.30
Nabavite si vstopnice v predprodaji!

Iz športa

SK Hermer — table tenis. Hermes poziva vse člane table teniške sekcije, da pridejo na sestanek, ki bo v soboto, 27. t. m. Zberejo naj se ob 18.45 pred kavarno Evropo. Vse sekcijske člane prosimo, da se v čim večjem številu udeležijo tega sestanka, ker bo važni.

MALI OGLASI

KUPIM HISO
eno ali dvostanovanjsko; znotraj bloka. — Cena do 150.000 lir. Poudarje na: Sv. Petra cesta 30-1. (p)

REPO IN ZELJE

za ribanje ter korenje in pesa za krmo kukupe Gospodarska zveza, Bleiweisova 29.

POSESTVO!

V bližini Ljubljane se odda v najem ali v % pridelka večje posestvo, resim, posestvom ljudem. Pismene ponudbe upravi »Slovenec« pod »Lepo posestvo« 8029. (p)

VSA

RADIO POPRAVILA
vam točno, strokovno in z jamstvom ter s predhodnim pregledom in proračunom izvrši tiskala »Philips-Radios«, Ulica 3, maja št. 6.

CVETJE

po najnižji ceni se dobi pri Balob, kolodvorska 15.

KULTURNI OBZORNİK

»Normanski junaki« v ljubljanski Drami

(Premiera 21. novembra 1943.)

Na Norveškem so visoke, navpične gore, skalnate in trde, da obračajo pogled kvišku v čisto in svetlo nebo, v sive in jasne zvezde. V kamnitne stene se zaganjajo morski valovi in od mrzlih jezer in ledenega morja se v dolgih nočeh oglašajo skrivnostno hrumenje.

Ta svet je rodil trde, nelzproame ljudi, samozavestne in prirodne. To so junaki severa, neustrašni in mogočni. In Ibsen je veren sin svojega naroda. Je hladno veličasten umetnik, nedosegljiv mojster v dialogu in strogo računajoč ekonom v razpletu dejanja. Svoja dela je navadno pričel kot mislec in jih dovršil kot umetnik. Z vsodostnostjo prodira njegova misel v jedro problema, nič ga ne moti, nikomur se ne odmakne, nikomur ne prizanaša. Dogodki se razvijajo mirno, redko pride v njegovih delih pa katastrofi sprava, tako da nam Ibsen ne da niti tega, kar nam je dala antična drama-katarza.

»Normanske junake« je napisal Ibsen v prvi polovici svojega umetniškega ustvarjanja. To so junaki njegove domovine iz desetega stoletja kakor jih je v duhu gledal umetnik. Ti Norvežani so še trši in večlastnejši od njegovih sodobnikov, so se bližje goram in morju, so čudno ponosni in neuklonljivi. V njih živi junaka pesem norveške zemlje, ponos domovine in čast Ibsenovega rada.

Trije normanski junaki se srečajo: Ormulf s Hjordis, Sigurd Silni in Gunnar, bo-

gat kmet na Helgolandu. Eden je silnejši od drugega, v vseh živi junastvo, neustrašenost in ponos, vsakdo prime za meč, ko je žaljena njegova čast. Ormulf je imel rejenko Hjordis in hčer Dagny. In Gunnar mu je odpeljal brez privolitve rejenko, Sigurd pa hčer. Za to dejanje terjaja Ormulf zadoščenje. Junaki se spravijo, toda med te ljudi je položila usoda še nekaj več: Hjordis in Sigurd se ljubita. Junak je sicer umirjen, tako da nihče ne sluti, niti njegova žena ne, nagnjenje do Hjordis, ona pa je vsa nemirna, zbadljiva, demonska ženska, ki znova in znova neil nesoglasja in spore med junaki. A ta demonskost je kasneje razumljiva iz njene silne ljubezni do nedosegljivega Sigurda. Hjordis hoče svojega junaka in vodila ga je k velikim dejanjem, posadila bi ga na prestol, a Sigurd ne more za njo. A ker ne more biti Hjordis združena s svojim junakom v tem življenju, hoče biti vsaj v onostranstvu. Neprilicakovano mu pošlje v prst zastopljeno puščico, toda Sigurd umirajoč pove, da je kristjan in da ju ne bo niti smrt združila. Tedaj se usmrti Hjordis sama, povzpne se na divlje vrhove severnega viharja, ki ga že ves čas silili, in odhiti v Valhalla, v kraljestvo starih bogov. Sigurd pa v krščanski raj. Tako se konča usoda dveh bitij, ki ju ni mogla združiti ljubezen. Ormulf in Gunnar pa si ob skrivnostni smrti stisneta desneli.

Ibsen je polniži težil svoje drame kot drugod, tako tudi tu, v filozofiji in psihologiji značev. Junaki se ne razvijajo in se ne spreminjajo, taki so. Bore se proti nepriljani usodi s tisto notranjo silo, ki dviga človeka, ga plemeniti in mu daje nek globok smisel. Usoda ne more streliti teh ljudi, čeprav jih močno upogne. Stari Or-

nulf zgubi šest svojih sinov v boju, ob očetu padejo, da bi oprali nekdanjo njegovo krivdo. Ormulf se vrne iz boja in njegova ljubezen se temu bolj oklene edinega sina, ki ga še ima. Toda tudi ta je padel. Oče gre pokopat svoje junake, a ko odhaja, se obrne, rekoč: »Nihče naj ne reče, da me je videl potregati!« Ta Ormulfova vera v življenje more tudi danes krepiti tisoče starih slovenskih sre, ki krvave ob raztresenih grobovih svojih dragih. Iz dela govori pisatelj idealizem in se upira materialistični miselnosti. Volla Ibsenovega človeka do življenja je silna, ljubezen lj da je moč in vera upanje v združitev v onostranstvu, odpoved in čista žrtve dviga junastvo do silne veličine, vse je kot zadržana pesem, ki ni izvenela, pa je vendar njena melodija lepa in čudovita. Dejanje je zgrajeno iz učinkovitih scen. V prvi polovici svojega knjižnega dela je bil Ibsen pod vplivom francoske drame samih vzlov in situacij. Ta vpliv je čutil tudi v »Normanskih junakih«. Ibsen postavlja tragično krivdo v preteklost, junaki jo nosijo v sebi in pred nami se razvije le zadnja stopnja njihovega življenja. Le z delnimi izpovedmi, s skrivnostnimi namigavanji in aluzijami, ki merjo na predhodno krivdo, ustvarjajo tisto svojevratno »Ibsenovo« ozračje, ki tako mogočno privlači našo pozornost k notranjemu tvorjenju značev. V »Normanskih junakih« ne moremo prav razumeti vse drame, ker do konca skoraj ne slutimo ljubezni med Hjordis in Sigurdom. Presenečajo nas tudi nekateri skoki in ne zadosti trdno pripravljeni dogodki. Uprizoritev tega dela je bila poverjena režiserju g. Milanu Skrblnšku. V zelo lepi in skrbno pripravljani sceni l. Franza je zadahlo sveže življenje. Lepa je odzaka podoba in režiserju niso ostale skrite nočene učinkovitosti dela. Čutili pa je neenotnost in neskladnost v igranju. Gospe Marija Vera in Ukmarjeva ter deloma g.

Vladimir Skrblnšek igrajo v enem slogu, drugi igralci pa v drugem. Najdlje je šla tu Marija Vera. Ne gre zanj zato, da bi razmišljali, kateri slog je boljši, učinkovitejši, gre le za to, da sta tu v istem delu, v isti uprizoritvi dva načina igranja. In zdi se, da bi mogla režija to neenotnost vsaj do neke mere zbrisati in oha načina drug drugemu približati. Drugo kar moti pa je občutek neke neenotnosti ali neenotnosti odzke podobe. Posamezni prizori so zelo dobro in učinkovito odigrani, a vsak prizor, vsako dejanje zase. Tako igralec, nekateri se bolj kot drugi, s silnim poudarkom in z močnim glasom seka v vsakem dejanju, ne živi pa od začetka do vika in od tam do konca dela. Vsak igralec pa bi moral nositi vso bolečino in vso srečo življenja, ki ga živi ves čas v sebi.

G. VI. Skrblnšek je igral Ormulla, deželnega glavarja na Islandskem z močnimi izrazi. To je starec z globoko doživeto bolečino in s silno življenjsko močjo. Starec kot gora močan, živ v občutju, le v govoru, v ritmu premonotni. Vsehi morda malo neskladno z masko. — Sigurd pa igra g. Drenovec. Gotovo se je potrudil in v marsičem sebe zatajil v dobro odrskega junaka, tako da je na nekaterih mestih prepričal popolnoma. Vendar je njegova igra, v nasprotju z igro M. Vere, vse preveč zunanja, premalo doživeto. Razkritje ljubezni bi mogel junak s tako življenjsko silo in prirodnostjo, vse močnejše odkriti. Če bo zunanjo igro usmeril še v notranjost v tisti prizori, kjer ji globljinosti manjka, bo lahko Sigurd junak, ki bo povsem polnokrvnen. — V Gunnarju je pokazal g. Gregorin močno postavlo norveškega kmeta, ki živi od začetka do konca. Podrta je le v močno dvigniti predvsem z zunanji igralskim izrazom. Zdi se pa, da je za igralca nevarno uporabljati toliko glasu, ker mu lahko kdaj odpove in pri taki obremenitvi bi bila to

velika škoda. — Prvič je nastopil na deskah Narodnega gledališča kot Thorolt gospod Bitene, učenec St. Slana. V njegovem nastopu je videti iz vsake kretnje in iz podarke besed njegovega učitelja. A nastop je siguren in občutje dobro, glas je sicer malo opovedal, a se ga bo vendarle lahko še okreplil. Če bo s šolo nadaljeval in odpravil začetne težave, je upati, da bomo dobili novega, dobrega igralca. Sčasoma bo gotovo odpadel tisti vpliv učitelja, ki ga dela neenostojnega in bo našel svoj lasten izraz. — Od gospodov je igral še g. Bratina kmeta Kora s krepkim poudarkom. — Gospe Marija Vera je ustvarila spet eno izmed podob na našem odru, ki je ne bo moglo tako hitro pozabiti. Res, da je nekako igrala povsem v svojem slogu, to smo že omenili pri režiji. A ta Hjordis sama na sebi je junakinja, ki živi vsa, v vsaki kretnji, ki so skope, in v vsaki besedi. Ta igra je premišljena, notranje zadovoljna in je celota. Natančno ve, kaj hoče od prvega prizora do zadnjega. Če prej ne razumemo njene igre, jo razumemo na koncu, ko gledamo vso postavlo in njeno pot pred seboj. Če bi mogla, bi dala Hjordis prav gotovo še več divjosti in junakega nastopa. Vendar vemo, da nam tudi take Hjordise ne bi mogla nobena igralka ustvariti. — Dagny je igrala gospa Ukmarjeva plemenito in skrbno, tako da sta bili obe ženski podobni enotni in lepo ubrani.

Kostume je pripravila g. Ivanova skrbno, tako tudi za ta užitek nismo prikrasili. Edino nedeljsko občinstvo je bilo ubranost in tišino predstave. Razumljivo je, da otroci niso mogli imeti posebnega užitka. Za starše bi bilo pa prav, da bi premislili, kam bi otroka peljali in kakšno zabavo bi mu nudili. Delo je lepo, misel globoka in uprizoritev skrbno pripravljena. Resni gledalec bodo odhajali zadovoljni in notranje bogatejši od predstave. J. P.